

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Зэфэхьысыжьхэр ашыгъэх, пшъэрылъхэр агъэнэфагъэх

Апэрэ Иофыгъоу кызырэр-угоиыгъэхэр зытегушылагъэхэр республикэ программэу «Къуаджэм социальнэ хэхъоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэр» зыфилоу 2003-2013-рэ илъэсхэм ателытагъэр гъэцэклагъэ зэрэхъугъэр ары. Мыщ фэгъэхьыгъэу къэгущылагъэ АР-м мэкъумэщымкӀэ иминистрэу Юрий Петровыр. Ащ кызырлыуагъэмкӀэ, илъэс зэкӀэлъыкӀохэм къакоцӀ программэм игъэцӀкӀэн зэкӀэмкӀи сомэ миллион 932-рэ фэдиз пӀауагъэхьагъ. Ащ щыщӀу сомэ миллион 401,3-р федеральнэ гупчэм, сомэ миллион 277,9-р республикэ бюджетым, миллион 94,1-р муниципальнэ образованиэхэм ыкӀи миллиони 158,6-р бюджетым емыпхыгъэ къаӀуапӀэхэм къахыгъэх. Мыщ ишыуагъӀкӀэ республикэм ит псӀупӀэхэм гъэстыныпхъэ шхуантӀэр, цыфхэр зашӀохэрэ псыр аращӀлагъэх. ГушыӀэм пае, 2003-рэ илъэсым кышгъэгъагъэу 2013-рэ илъэсым нэс газыр зӀцӀлагъэхэм япроцент 67,58-м республикэм шыкӀагъэхьагъ, ыпӀкӀэ ар процент 53-рэ хъуштыгъэ ныӀӀ. ЗашӀохэрэ псым ылъэныкӀокӀи Иофхэм язытет бӀкӀэ нахьышӀу хъугъэ. Программэм Иоф зышӀэрэм щыублагъэу къуаджэхэм ащыпсӀурэ унӀгъо ыкӀи специалист ныбжьыкӀэ 232-мӀ псӀупӀэхэр арагъэгъотынхэ алъӀкыгъ. Джащ фӀдӀу илъэсипшым кыкӀоцӀ фельдшер-мамыку пунктхэр, гурыт еджапӀэхэр, нӀмыкӀ псӀуалъэу Адыгеим шашыгъэр макӀӀӀ, тапӀкӀи гухӀлыбӀэхэр щыӀӀх. ЫпшъӀкӀэ зигугъу къэтшыгъэ программэр мы илъэсым зэфашыжы нахь мышӀӀӀми, ащ кыкӀӀӀыкӀоу «Къоджэ чӀыплӀэхэм хэхъоны-

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет игъӀкӀютыгъэ зэхэсыгъоу тыгъуасэ илагъэр зэрищагъ республикэм и Правительствэ и Тхьаматэу КъумпӀыл Муратэ.

гъэхэр ягъэшлыгъэныр» зыфилоуэ подпрограммэу илъэс пчъагъэхэм ателытагъэм игъэцӀкӀэн рагъэжъэшт. 2016-рэ илъэсым кышгъэгъагъэу республикэм ит къоджэ псӀупӀэхэм якультурнэ-зыгъӀпсӀагъӀу учреждениэхэм хэхъоныгъэхэр ашӀынхэм кыдыхӀалытӀгъэ Иофхьабзэхэм язэшлохын рагъэжъэшт. Ащ нӀмыкӀӀу, гъэстыныпхъэ шхуантӀэр, псыр зӀцӀлӀгъэн фӀе псӀупӀэхэр атхыгъэх, ар зэшлохыгъэным пае бюджет зэфӀшъхьафхэм къарыкӀышт мылькур агъӀфедӀным игухӀӀ шыл.

МэхъанӀшхо зилӀ Иофыгъоу кызырэр-угоиыгъэхэр зытегушылагъэхэм ащыщ бжыхьасэхэм япхьын республикэм зэрӀщы-зэхашагъэм икӀӀуэххэр. МинистрӀу Юрий Петровым кызырлыуагъэмкӀэ, зӀкӀӀмкӀи чӀыгу гектар мини 102,8-м ехъум лӀжыгъэр рагъӀкӀун гухӀӀ шылӀагъэм, апхьыгъэр гектар мини 100,8-рэ мӀхъу. АгъӀнӀфагъэм ар нахь макӀ. Ау блӀкыгъэ илъэсым мыщ фӀдӀе иуахътӀ егъӀпагъэм, а пчъагъэр гектар мини 3-кӀэ нахьыб. ЛӀжыгъэр кыхьӀкыгъах, ащ изытет специалистхэм ауплӀӀкӀу, ищыкӀӀгъэ чӀыгъэшлӀхэр игъом рагъӀгъотыгъэх.

Министрэм кышылыгъэ псӀалӀэм ыуж мы ИофыгъуитӀум алъӀныкӀокӀэ шыкӀагъэу ылъӀгъухэрэм АР-м и Премьер-

министрӀэ кӀӀкӀӀу къащыуцугъ. Къуаджэм щыпсӀухэрэм ягумӀкыгъохэр дӀгъэзыжыгъэнхэм фӀшӀ муниципальнэ гӀӀпсыкӀӀэ зилӀ район администрациехэм япашӀэхэм ялофшӀӀэн нахь агъӀлӀэшын, цыфхэм апашъхьӀкӀэ пшъӀдӀкыжъэу ахьырӀэр къагурыӀон зэрӀфаем анаӀэ тыраригъӀдзагъ. Къуаджэм хэхъоныгъэхэр ышӀынхэмкӀэ ыпшъӀкӀэ зигугъу къэтшыгъэ программэм ишӀогъӀшхо кызырӀкӀуагъэм, мыщкӀэ илъэс зӀкӀӀӀыкӀохэм республикэм гъэхъгъэ гъӀнӀфагъэхэр зӀришыгъэхэм ащ къакигъӀтхыгъ, тапӀкӀэ анахьӀу уналӀ зытебгъӀтын фӀехэм къагъушылагъ.

— Мы мафӀэхэм ШӀуджӀн ыкӀи КошхьӀблӀ районхэм тащылагъ, цыфхэм гушыӀӀгъу тафӀхъугъ, ахэр зыгъӀгумӀкырэ Иофыгъохэр кытахыӀлагъэх. ЗэфӀхьысыжъхэр пшыӀм, чӀыплӀэхэм Иоф ащызышӀӀэр пашӀэхэм япшъӀрылӀхэр икӀу фӀдӀизу зӀрамыгъӀцӀкӀӀэр къӀнафӀ, ащ фӀдӀе екӀолӀкӀӀэм цыфхӀэри ыгъӀразӀхэрӀ. Ащ фӀшӀ нӀбгырэ лӀпчӀ кытефӀэрӀ зӀшӀуихызӀ, республикэм щыпсӀухэрэм ящыӀӀкӀӀ-псӀукӀӀэ нахьышӀу шлыгъэным тыпылӀын фӀае, — кыӀуагъ КъумпӀыл Мурат.

Адыгеим щыпсӀухэрэм агъӀфедӀгъэ гъэстыныпхъэ шхуантӀӀэм ылъӀныкӀокӀэ чӀыфӀу ателыхэм къагъушылагъ пшъӀ-

дӀкыжъэу ыхьырӀмкӀэ гъунӀпкӀэ гъӀнӀфагъэ зилӀ обществӀу «Газпром межрегионгаз Мые-къуапӀ» зыфилоуэм игенеральнӀ пашӀу Сергей КолесниченкӀэр. Ащ кызырлыуагъэмкӀэ, афӀтӀупщырӀ газым ыпкӀэ цыфхэм игъом кызырӀамытырӀэм кыхьӀкыкӀӀэ, илъэс заулӀэм кыкӀоцӀ чӀыфӀу ателыр сомэ миллион 1,2-м ехъугъ. Джащ фӀдӀу коммунальнӀ фӀӀо-фӀашӀӀхэр зыгъӀцӀкӀӀэрӀ предпрятиехэм кӀапшыныжын фӀае ахьӀцӀшхо зӀуагъӀкӀагъ.

— Цыфхэм чӀыфӀу ателыӀым ипчъагъэу къӀбгъӀнӀфагъэр сшӀотӀэрӀзӀп, — кыӀуагъ КъумпӀыл Мурат С. КолесниченкӀэм зыфигъаззӀз. — Унагъом мазэм ыгъӀфедӀгъэ газым тефӀгъэ ахьӀцӀр ары ытын фӀаер. Ар зӀрӀуупӀӀӀуштыр псынкӀӀэ — джы нахьыбӀмӀ яунӀэхэм счӀетчикхэр арытых, адӀрӀхэм псӀупӀӀэм квадратнӀ метрӀу илӀым елӀытыгъэу ахьӀцӀр атыралытӀ. Ау къӀугупшысыгъэ чӀыфӀэхэмкӀэ хӀти бгъӀпщынӀӀныр тӀрӀзӀп. Цыфым лӀажьӀ иӀу шӀолытӀмӀ, хьыкумым ешӀут, пшъӀдӀкыжъэ ежъугъэх. Ау сомэ миллиондым ехъурӀ чӀыфӀэм щыщӀу хьыкумым иунашӀокӀӀэ кызӀкӀӀӀжъу-гъӀкӀожьын шӀульӀкыгъэр сомэ миллион заул ныӀӀ. А пчъагъэхэм бӀмӀ уарагъӀгупшысӀ. Мы Иофым изӀэхӀфын прокуратурӀэри кыхьӀлӀжъӀн фӀае. Джыри зӀ кыхьӀзгъӀщынӀу сыфӀай — дӀх имыӀу мазӀе къӀс газыпкӀӀэр зытырӀ цыфхэр мыщ «хӀкӀодӀнхъу» щытхӀӀ.

Зэхэсыгъом хӀӀӀжъагъэхэр нӀмыкӀ Иофыгъохэм и ахӀплӀагъӀ, унӀшӀо гъӀнӀфагъэхӀэри ашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и КъӀралыгъо Совет — Хасэм ия 32-рэ зэхэсыгъо 2013-рэ илъэсым тыгъӀгъазэм и 11-м щыӀӀшт.

Зэхэсыгъом зыщӀахӀплӀӀшт Иофыгъохэм мы кыкӀӀӀӀыкӀокӀхӀэр ахӀгъӀхьагъӀх: законопроектхъу «2014-рэ илъэсымкӀӀэ ыкӀи 2015-рэ, 2016-рэ илъӀсхэм ячӀэзыу пӀалъӀкӀӀэ Адыгэ Республикэм иреспубликӀэ бюджет ехьыӀлагъ», «2014-рэ илъӀсымкӀӀэ ыкӀи 2015-рэ, 2016-рэ илъӀсхэм ячӀэзыу пӀалъӀкӀӀэ Адыгэ Республикэм шӀокӀ зимыӀӀэ медицинӀэ страхованиямкӀӀэ и ЧыпӀӀэ фонд ибюджет ехьыӀлагъ», «Адыгэ Республикэм изакон заулӀмӀ зӀхьокӀыныгъэхэр афӀшлыгъӀнхэм ехьыӀлагъ» зыфилоуэрэм ятӀонӀрӀу ахӀплӀӀӀгъӀныр; законопроектхъу «ДжӀгун бизнесымкӀӀэ хӀбзӀӀлахъу атыралъхьӀэрэм иставкӀэхэм яхьыӀлагъ» зыфилоуэрэм, «Адыгэ Республикэм изаконхъу «ЧыпӀӀэ зыгъӀлорышӀӀжыным ехьыӀлагъ», «Адыгэ Республикэм и КъӀралыгъо Совет — Хасэм и депутат истатус ехьыӀлагъ», «2013-рэ илъӀсымкӀӀэ ыкӀи 2014-рэ, 2015-рэ илъӀсхэм ячӀэзыу пӀалъӀкӀӀэ Адыгэ Республикэм иреспубликӀэ бюджет ехьыӀлагъ», «2013-рэ илъӀсымкӀӀэ ыкӀи 2014-рэ, 2015-рэ илъӀсхэм ячӀэзыу пӀалъӀкӀӀэ Адыгэ Республикэм шӀокӀ зимыӀӀэ медицинӀэ страхованиямкӀӀэ и ЧыпӀӀэ фонд ибюджет ехьыӀлагъ» зыфилоуэрэм зӀхьокӀыныгъэхэр афӀшлыгъӀнхэм афӀгъӀхьыгъ» зыфилоуэрэм апӀрӀу ахӀплӀӀӀгъӀныр ыкӀи нӀмыкӀ Иофыгъохэр.

ЖуковскӀэм иурам тет унӀу N 22-м хӀт Залышхоу зэхэсыгъохэр зыщызӀхӀӀӀэрэм сыхьӀагыр 11.00-м ащ илофшӀӀӀн щыригъӀжъӀшт.

Адыгэ Республикэм и КъӀралыгъо Совет — Хасэм и ТхьаматӀу Владимир НАРОЖНЫЙ

ЯеплъыкIэхэмкIэ зэдэгощэгъэх

Фэдитуклэ нахьыб

Үзэхъопсэн цыф

Сомэ миллиарди 3-м ехъу

Клэлэегъаджэм фэразэх

Адыгэ Республикэм культурэмклэ и Министерствэ лъэшэу гухэкI шыхъоу искусствэхэмклэ Адыгэ республикэ колледжэу У. Хь. Тхьабысымым ыцIэкIэ шытым ипашэу Хьпэе Замирэт Мосэ ыпхъум фэтхьаусыхэ ятэ идунэу зерихъо-жыгьэм фэшI.

Ларисэ Москва кызыекыжым...

Адыгэ республикэ гимназием урысыбзэмрэ литературэм-рэкIэ икIэлэгъаджэу Хъоц Ларисэ мы мафэхэм Москва кыкыжыгъ. Я XVIII-рз Дунэе зэнэкъокъоу чыплэм шыпсэухэрэмрэ къэкошыгъэхэмрэ зэгурылонхэмкIэ зэдэгущы-лэным иамалхэм афэгъэхыгъэм ар хэлэжыагъ ыкIи шыте-кIуагъ. Зэнэкъокъур зэхащэгъагъ УФ-м гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэ и Министерствэрэ шъхъихыгъэ гъэсэ-ныгъэм и Институтэу Москва дэтымрэ.

КIэлэгъаджэр Москва кызыекыжым, редакцием къедгъэблэгъагъ.

— Зэнэкъокъум шыте-кIуагъэр Москва шэклогум ыкIэм рагъэблэгъэгъагъ, — къелуатэ Л. Хъоцым. — Ащ къекIолла-гъэх кIэлэгъаджэхэу къэралыгъом кыхыагъэхэм урысыбзэ ягъэшIэгъэнымкIэ проект гъэшIэгъонхэр зилэхэр, Италием игимназиу Урысыем шыц кIэлэцы-кIухэр зыщеджэхэрэм иллыкIохэр, радио ыкIи телекъэтынхэр зезыщэхэрэр. Iофтхьабзэхэр шыкIуагъэх Италием ныбджэгъуныгъэ дызилэ гимназиу N 1409-м. Мыр зыфэдэ къемыхыгъэ еджэплэ зетегъэпсыхыагъ. КызыралыагъэмкIэ, еджаплэм егъэджен Iофыр дэгъоу шызэхэщэгъэнымкIэ Италие лэныкъом ишIуагъэ къегъакIо.

— Iэкыбым кыкыжыгъэр

— Ары, къэкошыжыгъэхэм къэралыгъуабзэр зэрябгъэшIэщтымкIэ программэ 2005-рз илъэсым зэхэзгъэуцуагъэу сырэлэжэ. Ащ сыкыпкыры-кIызэ, авторскэ проект згъэпсыгъэ. Ар урысыбзэр нахь псынклэу зэрябгъэшIэщтым ехылагъ.

тильэкъэгъухэу урысыбзэр зимы-ныдэлъфыбзэхэм ар ябгъэшIэнымкIэ о IофшIагъэу уилэр ара зэнэкъокъум узэрэхэлэжыагъэр?

— Ары, къэкошыжыгъэхэм къэралыгъуабзэр зэрябгъэшIэщтымкIэ программэ 2005-рз илъэсым зэхэзгъэуцуагъэу сырэлэжэ. Ащ сыкыпкыры-кIызэ, авторскэ проект згъэпсыгъэ. Ар урысыбзэр нахь псынклэу зэрябгъэшIэщтым ехылагъ.

Урысыбзэр зимыныдэлъфыбзэхэм зэрябгъэшIэщтым бэшIагъэу сыпыль. 1998-рз илъэсым Косово кыкыжыгъэ ти-

лъэкъэгъухэм апае тиминистерствэ курсхэр зехищэгъагъэх. Сэри къэкIожыгъэхэм Iоф адэзышIэрэ кIэлэгъаджэхэм сахэтыгъ. А лъэхъаныр ары программэ шымылэмэ зэрэмыхуштыр кызызгъурыла-гъэр. Сипроект гушыIэхэу нахьыбэрэ агъэфедэхэрэм къащэгъэжыагъэу зэдэгущыIэгъухэу анахь ящыкIэгъэщтхэм анэсыжыгъэу хэтых. ГушыIэм пае, «Врачым дэжъ», «Тучаным», «Сэры ыкIи силахыIхэр», «Сикъал» ыкIи нэмыкIхэр. КIэлэгъаджэхэмкIэ Iэрыфэгъоу, еджэхэрэмкIэ гурылогъошIоу проектэр зэрэхуштым сыпылыгъ.

Лъэтегъэуцуо проектым ила-гъэм ыуж Iофтхьабзэм хэлэжыагъэхэм ащыщхэр кысэ-лъэлугъэх материалэу сIэхэр алэкIэгъэхъанхэу.

къэс сыхъатих ялэу илъэсрэ зыщырагъэджэхэрэ нэуж аныбжьелытыгъэу ахэр классхэм арагъэтысхъэх. Еджаплэу тыздэгъылагъэм Кубэ ыкIи Вьетнам

Сипроект гушыIэхэу нахьыбэрэ агъэфедэхэрэм къащэгъэжыагъэу зэдэгущыIэгъухэу анахь ящыкIэгъэщтхэм анэсыжыгъэу хэтых. ГушыIэм пае, «Врачым дэжъ», «Тучаным», «Сэры ыкIи силахыIхэр», «Сикъал» ыкIи нэмыкIхэр. КIэлэгъаджэхэмкIэ Iэрыфэгъоу, еджэхэрэмкIэ гурылогъошIоу проектэр зэрэхуштым сыпылыгъ.

— О бгъэшIэгъонэу, кып-шъхъапэнэу сыд къэплэгъу-гъэр?

— Еджаплэхэу тыздэгъыла-гъэр сыгу рихыгъэх. Анахъэу пчыхъэрэ зыщеджэхэрэр ары. Ащ апэрэ илъэсым зэпымыоу урысыбзэр къэкошыгъэхэм щарагъашIэ. ТапэкIэ предметэу зэрагъэшIэщтхэм ахэт терминхэм къарыкIырэр агурагъэ-лонэу кIэлэгъаджэхэр пылтых. ГушыIэм пае, хысапым, физикэм, географием ыкIи нэмыкI предметхэм анахьыбэрэ къахэфэрэ къэлаклэхэм къарыкIырэр етIупшыгъэу арагъашIэ. Ащ фэдэу географием «ыбзэкIэ» сыда шарым, картым къарыкIырэр? А гушыIэхэм нэмыкI мэхъанэ ялэу сыдэгъушIэу агъэфедэхэрэ? А упчIэхэм яджэуапхэр кIэлэеджакIохэм дэгъоу къатыжыых. Ащ тетэу мафэ

къарыкIыгъэу бэдэд чIэсыр.

— Зэнэкъокъум, сэ сызэрэщыгъуазэмкIэ, шыте-кIуагъэу кыхыагъэщыгъэр бэп. Москва пэмычыжыгъэу псэурэ зы кIэлэгъаджэрэ Волгоград кыкыIыгъэу мигрантхэм Iоф адэзышIэрэ кIэлэгъаджэрэ нылэп. О Адыгеим узэрикIыгъэм, теклоныгъэр кызыэрэп-хыгъэм урыгушхоу чыплэ уифагъэба?

— Ащ фэдэ кыхэкIыгъ. Анахъэу «мыр зыфэдэ къэмыхыгъэ кIэлэгъаджэу Адыгеим кыкыIыгъ» ало зэхъум, шытху лые фэдэу слытагъэми, сигопагъ.

— Ларис, джыри зэнэкъокъухэм уахэлэжънэу, гъэхъагъэхэр пшынхэу пфэсэлэ.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Сурэтым итыр: Хъоц Ларис.

ПСАУНЫГЪ

Зэфашыжынынхэ гухэлъ ялэп

Шэклогъу мазэм иаужырэ мафэхэм къащэгъэжыагъэу МыекIопэ районым шыпсэухэрэм гумэкIыгъо шъхъалэу ялэр, къулыкIу земылэужыгъохэм за-фагъэзэн фаеу зыкIэхыгъэр

медицинэм илофышIэхэр анэсы-фэ уахтэу тешIэщтыр макIэп. Мы къэбарым ишыпкIаплэ зэдгъашIэ тшIоигъоу зыфэдгъэ-загъ Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ

Цыфхэм медицинэ Iэпылэгъу псынклэ ягъэгъотыгъэнымкIэ Шапхъэу къэралыгъом щаухэсыгъэхэм кызыэрэдалытэрэмкIэ, чыплэм щыпсэурэ нэбгырэ мини 10 пэпчъ зы санитар машинэ а къулыкIуым илэн фае.

«Iэпылэгъу псынклэм» иотделе-ниеу районым итхэр зэфашы-жышIтхэу зэрэзэхыхыгъэр ары. АрэушIтхэу зыхыкIэ, районым ичыплэ зэфашыафхэм ащыпсэурэ нэбгырэ мини 10-м ехъумэ псынклэу медицинэ Iэпылэгъу агъотыным ушыгугъынэу зэрэ-щымытыр ары цыфхэр зыгъэ-гумэкIыхэрэр. Зэфашыгъэхэу е зэфашынау шытхэу ахэм алытэхэрэр МыекIопэ райо-ным и Кировскэ къоджэ псэуплэ-мэ станицэу Кужорскэмрэ «Iэпылэгъу псынклэм» икIу-лыкIоу адэтхэр ары. Кыхэд-гъэщын станицэу Кужорскэм нэбгырэ мини 4 фэдиз, Ки-ровскэ къоджэ псэуплэми ащ нахьыбэ ащыпсэоу кызыэралы-тэрэр. ШыпкIэ, мыщ фэдиз зыщыпсэурэ чыплэхэм «Iэпы-лэгъу псынклэм» икIулыкIу ащы-мылэн, ащымылэжън хъумэ, цыфхэр гумэкIыгъо зэрэхэфэ-щтхэр гъэнэфагъэ. Сыда плэмэ МыекIуапэ икIэу а псэуплэхэм

и Министерствэ. Ащ кыкыIыгъэ джэуапым шъушIэгъэгъозэн.

Псауныгъэр къэухъумэгъэ-нымкIэ учреждениеу «МыекIопэ район гупчэ сымэджэщым» иI «Iэпылэгъу псынклэм» иотде-лениеу фельдшерскэ бригади 8-рз зы реанимация бригадэ-

рз зыхахъэхэрэр. А отделе-нием нэмыкIэу поселкэу Туль-скэм, районым инэмыкI чыплэ-хэм ащэлэжэх медицинэ Iэпы-лэгъу псынклэ цыфхэм языгъэ-гъотырэ пости 6. Цыфхэм медицинэ Iэпылэгъу псынклэ ягъэгъотыгъэнымкIэ Шапхъэу къэралыгъом щаухэсыгъэхэм кызыэрэдалытэрэмкIэ, чыплэм щыпсэурэ нэбгырэ мини 10 пэпчъ зы санитар машинэ а къулыкIуым илэн фае. Ау Мые-кIопэ районым ит псэуплэхэр зэрэзэпэчыжэхэм кыхэкIэу, ащ фэдэ машини 6 ялэнэу шыт-мэ, мы лъэхъаным санитар автомобили 9 агъэфедэ.

Министерствэм кытыгъэ джэуапым кызыэрэшилорэмкIэ, Кужорскэ къоджэ псэуплэм нэбгырэ 4400-рз щэпсэу (ста-ницэу Кужорскэм — нэбгы-рэ 3794-рз, поселкэу Трехреч-нэм — 606-рз). Агъэнэфагъэм тетэу медицинэ Iэпылэгъу ахэм ащыпсэухэрэм арагъэгъоты Ку-

жорскэ участковэ сымэджэ-щэу мэфэ стационар плэклори 6-рз медсестрахэр зылыплэрэ сымэджэхэм апае плэклори 10-рз зыхэтхэр. Iэпылэгъу псынклэ зищыкIагъэхэм анэ-сырэр фельдшерскэ бригадэр ары.

Кировскэ ыкIи Красноуль-скэ къоджэ псэуплэхэм зэхэтэу нэбгырэ 7391-рз адэс. Ахэм агъэнэфагъэм тетэу медици-нэ Iэпылэгъу языгъэгъотырэр врачэбнэ амбулаториеу къу-тырэу Северо-Восточные Сады дэтыр ары, мыщ епхыгъэу Iоф ешIэ «Iэпылэгъу псынклэм» иб-ригади.

Тыдэкли зэрэщыщытэу, Мые-кIопэ районым шылэжън фэе медицинэ IофышIэхэр икIухэ-рэп, анахъэу «Iэпылэгъу псын-клэм» икIулыкIу. Адыгэ Рес-публикэм псауныгъэр къэухъу-мэгъэнымкIэ и Министерствэрэ район администрациемрэ а Iофым зэхьокIыныгъэ фэшIы-гъэным пылтых, ау шыкIагъэхэр джыри щыIэх.

2014-рз илъэсым ищылэ мазэ кыщэгъэжыагъэу поселкэу Тульскэм шылажыгъэу ыублэщт диспетчерскэ къулыкIу зыкIым. Ащ ишIуагъэкIэ санитар ма-шинэхэр зыдэгъыIэ чыплэхэр, «Iэпылэгъу псынклэм» къеджа-гъэм ахэм ащыщэу нахь пэб-лагъэр агъэунэфын ыкIи ар агъэклон амал ялэ хъушIт.

НэмыкI Iофыгъохэри «Iэпы-лэгъу псынклэм» ирайон къу-лыкIу епхыгъэу министерствэм рехъухъэх. Ау непэ зигугъу тшIырэ гумэкIыгъоу цыфхэр зэрыгушыIэхэрэм фэгъэхыгъэу Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Мини-стерствэ кытыгъэ джэуапым анахь шъхъалэу хэтыр кIэлкIэу кыхэдгъэщын: станицэу Ку-жорскэм, Кировскэ ыкIи Крас-ноульскэ къоджэ псэуплэхэм адэсхэм медицинэ Iэпылэгъу зэрарагъэгъотырэм кыщыкIэ-щтэп нахьышIу мыхъушIтмэ, зыпари зэфашын гухэлъ ялэп, «Iэпылэгъу псынклэм» ибрига-дэхэр ащыIэщтых Кужорскэ уча-

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэ-гъэнымкIэ икIулыкIу хэхъоныгъэ егъэшIыгъэным и Программэ кызыэрэди-лэтытэу, санитарнэ автомобильхэр зыдэгъыIэхэр псынклэу гъэунэфыгъэнхэм фэшI навигационнэ-информационнэ оборудованиу ГЛОНАСС-р агъэфедэу аублагъ.

Адыгэ Республикэм псау-ныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ икIулыкIу хэхъоныгъэ егъэ-шыгъэным и Программэ кы-зыэрэдилытэу, санитарнэ ав-томобильхэр зыдэгъыIэхэр псынклэу гъэунэфыгъэнхэм фэшI навигационнэ-информационнэ оборудованиу ГЛОНАСС-р агъэфедэу аублагъ. Министер-ствэм кызыэрэхигъэщырэмкIэ,

стковэ сымэджэщым ыкIи Северо-Восточные Сады дэт врачэбнэ амбулаторием. Ахэм кызыэрэджэнхэ альэкIышIт но-мерыри тызэсэгъэ «03»-р ары. Районым «Iэпылэгъу псынклэм-кIэ» икIулыкIу джынэс Iоф зэрешIэщыгъэм тетэу тапэкли лэжэщтэу ары министерствэм кызыэралорэр.

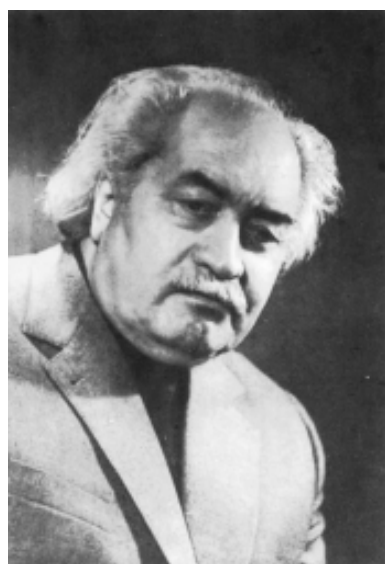
ЖАКIЭМЫКIО Аминэт.

**ЕУТЫХ
Аскэр**

Литературэм инэклубгъу

ЛЪЭШКЪЫМ

дет сбояня, много на второй сорт пойдет, а крупного зерна один мешок останется», — ело ироманмэ ащыщ горэм хэт героим, пхъашлэу Къамэкъо Петк джы зыгорэр.

Мыр ежъ героим адыгабзэккэ къезгъаломэ лъэшэу

УБЛАПІЭ. Икълэмыпэ лъэпкъым фиггэлэжъ — нэу зыщыриггъэжъа — гъэмрэ аужырэ жьы — къэщэгъумрэ азыфагу уахътэу къыриубыта — гъэм, адыгэм инрав — ственнэ дэхагъэ, ады — гагъэр зиллэужыгъор зэгъэшлэгъэныр, хахъо ащ егъэшлэгъэныр арыгъэ Еутых Аскэр кӀуачлэу илэр, дэх ымышлэу, зытыриггъэ — кладагъэр. «Если всех адыгов через триер пропустить (лэжыгъэр рызэпадзэу, рызеха — шыпкӀлэу колхоз хъа — мэмэ атетыштыгъэ ма — шин!), то половина бу —

сшӀоигъуагъ шъхъае, амал згъотыгъэп; зэсыдзэкӀы — нэуи сшъхъэ къызгъэхъагъэп, сфэмыгъэтэрэзынкӀэ сыкыггъэщтагъэу. ТхэкӀошхом «Хъурышъо пшы — кӀутӀу» романыр ытхи Адыгэ тхылъ тедзӀпӀэм зыре — тым, «застойнэ лъэхъанышхуагъ». Щтагъэх къыдагъэкӀынкӀэ. Ар хэгъэкӀи, «къыдэшъумыгъэкӀы — щтмэ, лӀпэрытхыр къысэшъутыжъ!» зарелом... «кӀодыгъэ, дгъотыжърэп» алуи, тырагъэплъэжыгъэп нибжыи. Ари «адыгагъэм» хъау, «адыгэ хабзэм» зэу щыщ ашӀыгъ. ЕтӀанэ «Улица во всю ее длину» ыцӀэу урысыбзэкӀэ 1965-м романыр Москва къыщыдэ — кӀышт. ЕтӀанэ «партийнэ еплъыкӀэ», «адыгэгъэ» ыкӀи «адыгэ хэбзэ» нэпцӀыгъэкӀэ зэкӀэшӀыхъэгъэ — зэкӀэгъэстыгъэ мэшӀо устхъо бэнэшхом хэкум зыкышӀилэтышт. Ау арэп, силъапӀэу гъэзетеджэр, нӀпэрэ нӀкӀубгъохэр зыфэгъэхыгъэхэр.

Нафэу зэрэхъужыштымкӀэ, ыпӀэкӀэ зигугъу къэсшӀыгъэ лӀфыгъо шъхъалэмэ писателыр загъэгумӀкыштыгъэр бэшӀлэгъэ дэд. Ащ нахъэу зезгъэукышъащтӀэп, Аскэр илӀэшӀлэгъэ пасэмэ къахэс — хыгъэу «Мыжъоф кухъ» зыфилорэ повестым — зэлъашӀлэрэ литературоведэу Мамый Руслъан зэрэхигъэунэфыкӀырэмкӀэ, ишъошэ — шапхъэхэм алыкӀегъэхъэшъ, романкӀэ уеджэмэ хушът зылохэрэри тикритикмэ ахэтых! — щыщ пычыгъомэ нӀлуасэ шъуафэсшӀы сшӀоигъу.

ти, чэщ-мэфэ зыщыплӀэ къыдэ — мыхъажъэу шахъомэ адӀэпсэугъ. Илътэса, тӀуа тешӀагъэр, шы тӀокӀиш зэригъэулугъ, етӀани илътэсиш горэ тешӀагъэу шъэрэ тӀокӀитӀурэм нигъэсыгъ, ежъ пчъагъэкӀэ зэхъуапсэщтыгъэр шьитӀу (шьищыри дӀеп). Къаха — хъоштыгъэ нахъ, ахэкӀыштыгъэп, шы нибжыыр — лӀы гъашӀӀэп, зыныбжъ блӀэкӀыгъэр ыцӀэщтыгъэ, ащ ычыплӀэкӀэ тӀу ригъэуцо — щтыгъэ. Луши алоштыгъэп, нэ — утхэмэ Чапэ ахалытӀэщтыгъэп — дӀагъэп, имылажърэ рало — лӀэныя — ау лӀофӀкӀэу зыпы — уцуагъэр къыдэхъугъ. Чапэ ишылэхъогу щыщ алоу къыра — гъэжъагъ, ащ ипыдзэжъэуи «Чапэ ишылӀэпкъ» алоу хъугъэ.

Ау Чапэп щытхъур къызып — кырыкӀыгъэр, ишахъу ары, Мос — ыцӀэу, кӀэлэ шъхъэзакъоу, икӀэ — щэгъу хъугъэу, ау къымыща — гъэу, ыцӀэ шыпкӀкӀэр рамылоу, КъуапцӀэкӀэ еджэхъу. Чапэ ышӀэ — щтыгъэ КъуапцӀэм игъӀэпсыкӀэ — хэр, чылэри щыгъозагъ: ниб — жьи цыф ехъопсагъэп одырэм ил, мыдырэм ил ылоу; сомэ мин къычӀэунагъэу ыгъотыгъэмэ со — мэ хихыныеп, къыпфихыжыкы — нышъ, къыуитыжыкыни; гъунэгъу чӀур ары кӀымэфэ лыгъу-лы — стым хӀкӀуадэрэ — зыч хихы — ныеп, лӀӀӀӀӀ; дэсыгъэх чы — лэм ялэ щымылэу, ялӀӀӀӀ фэ — мыхъэу, пчӀэдыжъырэ псынӀпс тӀӀкӀу анӀгу кӀаутхэмэ, гъунэгъу — хэр къаӀлукъэу — «къеблагъ» къыуаӀонба, къыуаӀон, чай ешъогури гъэнэффагъэ, пчӀэдыжъ лус, джаушӀтэу, зылулӀэкӀыжажъ — хъу, адрэ щагумэ ащыпсэу — щтыгъэх... КъуапцӀэр афӀтӀысы — щтыгъэп, лӀоф илӀэмэ, лӀоф къылоштыгъэ, сымдми узэригъэ — лъэгъунэу къэкӀуагъэмэ, шхэ — гъум зыкытыригъафӀщтыгъэп... ИлӀэ щылагъэп — янӀэрэ ятӀэрэ имылӀэжъэу изакъоу псӀэуштыгъэ, унӀэ илагъ, къымылӀышъхъэ те — лӀэу, тлоу гошыгъулу, пытыр — ящӀэ; илахылу нью горэ исыгъ, упхъо зӀпытӀэу, ау игъӀэрет мыинӀэу, чэмыр къышымэ, ща — лӀэр КъуапцӀэм къыфихыжъэу. КъуапцӀэм ятӀэ пхъэшӀагъэ. ИсӀэ — нэхъатӀэу арӀэп, джаушӀтӀэу, чылэ шыкӀлэу: щӀэрэхъ ыгъотымэ, ку зӀтыригъэуцон ылӀӀӀӀӀ, жӀэр зӀхипцӀэу, лӀэшъалхэр зӀты — ригъэуцохъу, онджӀэхъэр ыб — лӀэу; КъуапцӀэр ащ нахыи нахъ лӀэзагъ, ау кушӀын, жӀшыным пымылӀэу; лӀӀӀӀӀ машинӀэу ПшызӀэ иадырабгъу щипӀэгъугъэм фӀэдӀэу зӀхигъэуцуагъ, гъунэгъу кӀэлӀцӀыкӀлукъэр рыдӀжӀэгъухъу; «шъхъаубат, фӀедӀэ горэм уегуп — шысӀэрӀэп» алоштыгъэ лӀыжъмэ, зыпылӀыр ашӀомыхъатӀэу, унӀгъо фӀэшӀыгъэмэ машинӀэхэр ащӀэфӀэу къаублӀэгъагъ а лъэхъаным — рылонхъу арӀэп, ащ нэсыгъэхӀэп, рыдӀӀӀӀӀ хъалӀэм къыращы — щтыгъэ, яцыхъэ темылӀэу, ау лъӀэрыхъэмэ запашӀлэу. Ащ фӀэдӀэ машинӀэу чылӀэм къыдӀафӀагъэм КъуапцӀэр тхъамафӀэр кӀӀӀы — рытыгъ. ЕлӀэ шӀоигъоу, ау рамыгъалэу, тӀехъон чӀэгъэу, умы —

Мыжъоф кухъ

Повесть

КӀэлӀцӀыкӀлур псынӀӀӀӀӀӀӀ псы шешъуагъэу, ылуӀэ ылӀӀӀ — тӀэгъукӀэ лулӀэкӀыжагъэу, пшы — гъӀэти мые чъыгым ылӀӀӀӀӀӀ зыригъэкӀыгъэ къодыеу шылӀэ — макъэ къӀэу — шыри чыжъэ — рыплӀӀӀӀӀ кышӀлӀэжыгъ, ащ лыпытӀэуи зӀхихыгъ:

— МӀэлыхэр, хъам къылы — фыгъ, мӀэлыхэр орӀӀӀӀӀӀ! О чъыгъ жъаум учӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, сӀэ зӀкӀӀэмэ салыплӀӀӀӀӀ фае! ЧъӀэрӀэп етӀани, — къамышӀыр къы — лӀэтыгъ, кӀӀэлӀцӀыкӀлоу лъӀӀӀӀӀ — пӀэрэм кӀахыи, ытхыцӀашъо хи — гъэжъагъ, чӀӀӀӀӀ джанэр лым ригъӀӀӀӀӀ, ыгъӀӀӀӀӀӀӀӀ. — ГъӀӀӀӀӀӀӀӀ зыкышӀы! — ку — оштыгъэ шыур, шыр фэмыгъэ — лорышӀлэу, ащи нахъ къыгъӀӀӀ — жыжъэу. Шы гъӀӀӀӀӀӀӀӀ, лорышӀлэ дӀэдагъӀӀ, ау ехъоп — сагъӀэти, къӀӀӀӀӀӀ горэм къы — щӀӀӀӀӀӀ, уанӀэр ителъхъэу. Ар ихӀӀӀӀӀӀ: ыцӀӀӀӀӀӀ гъуадзӀ горӀэ къыфашӀын фӀӀӀӀӀ, кумэ — щӀӀӀӀ лый, шӀӀӀӀӀ — щӀӀ — рӀӀ лый... Ау ежъ ыцӀэ зыхъукӀэ къыпитхъыжъыштыгъ — а ку — щӀӀӀӀӀӀ, а щӀӀӀӀӀӀ. «МакӀӀэ фӀэд, — ылоштыгъэ ыгъукӀэ, — ау макӀӀэм макӀӀэ гуадзӀзӀэ урыкӀон фае... КъыпхӀахъорӀэ — къыпхӀахъуагъ, пхӀӀӀӀӀӀ — пхӀӀӀӀыгъ». ЗышхӀӀӀ, рагъӀӀ — лӀӀӀӀӀӀ, тӀӀӀӀӀ кыринӀӀӀ — гъӀӀ, риукъӀӀӀӀӀӀӀ; ежъ ригъӀӀӀӀӀӀӀ, адыгэ шыкӀлэу, зӀкӀӀэ къыфытыригъэуцоштыгъӀӀ, зыгорӀэ хигъӀӀӀӀӀӀӀӀӀӀ — щы — щтыгъэ, ишъуэ ецӀӀӀӀӀ, «тыб — гъӀӀӀӀӀӀ о дӀӀӀӀ!» ылозӀ.

ЫцӀӀэ шыпкӀкӀэр цыфмэ бӀшӀа — гъэу ащыгъупшӀӀӀыгъэу — е рамыпӀӀӀыжъэу (ШъӀоӀкӀас фа — ысыгъагъэр) — Чап алоштыгъэ, тырагъӀӀӀӀӀӀ, ежъыри есӀӀӀы — гъэу, тхылъ горӀэ аригъӀӀы

зыхъукӀи раригъатхъу. ЗӀгорӀэм, зӀкӀӀӀӀӀ, еушъыӀӀӀӀӀ, чылӀэ псынжъыр ыутӀэ, лъӀӀӀӀӀ — шхоти, «чап» къыригъалоу — а макъӀэм текӀыгъ зӀреджӀ — щтыгъэхэр. ЗӀгорӀэм, илахылы — шъохъу нӀбгыритӀу чыжъэу зы — дӀӀӀӀӀӀ (а лъӀӀӀӀӀӀ чыжъэ — кӀӀэ алытӀӀӀӀыгъэр зы мӀӀӀэ — шы гъогу, шым фӀӀӀӀӀӀ, фӀӀ — чыырӀэр ары шапхъэу ялагъэр); чыжъэу зыгорӀэм зыдащи, тӀури хъалӀчы къышӀыхъуи, кӀӀӀӀэ за — къом щӀӀӀу къыгъӀӀӀӀыгъӀӀ... КӀӀӀӀӀӀӀӀ, казен лӀофи ашӀыгъ, ау алыпси, аужы агъотыжъы — гъӀӀ. КӀӀӀӀӀ кызӀӀӀӀӀӀӀы — гъӀӀӀӀ, ШъхъагуащӀэ кысыкӀы — жыхъӀӀӀ псым хӀӀӀӀӀӀӀӀ, зыр зым етхъожъызӀ, мылӀку шӀу — кӀӀӀӀӀ кӀахыи, лъыбӀӀӀӀӀӀӀ — зӀ... Чапи ар зыхъугъэ уж илътӀэ — горӀэм дӀӀӀӀӀ-дӀӀӀӀӀӀӀ хӀӀыгъ, уеупчӀыимэ къыпӀуплӀӀӀӀӀ, зӀхымышӀыкӀыпӀӀӀ, пӀофытӀэмэ цыгъупшӀӀӀ, чъӀэ пӀомэ зыригъа — нӀӀ... Ау зӀкӀӀӀӀ агъӀӀӀӀӀӀ — гъэр — а илътӀэ зытӀур зыте — кӀыим мо кӀӀӀӀ цыӀӀӀӀӀӀ чылӀэ псынжъыр зыутӀӀӀыгъэм ста — ницӀэм къышӀаригъӀӀыгъэ шевро — щазымитӀур къызщӀылагъ, илътӀэ зытӀӀӀӀӀӀ — кышӀагъ. КӀӀӀӀ имылӀэу джынӀӀэ кыгъӀӀӀӀӀӀ. ЯнӀэ бӀшӀагъэу дунаим ехыжъы — гъэу, яти гъорекӀопагъэ агъӀӀы — лыгъэу, шыблӀэм ыуӀыгъэу — хыӀе кӀодыкӀ зымэ алуагъ, адрӀ — мӀэ шӀу къолыгъӀӀӀ ары алуагъ.

Чапэ унагъом ышъхъэу, уна — гъор ежъырырӀэ ишъузырӀэу джы мӀӀӀӀӀ. ЯтӀэ мылӀку шӀуӀкӀӀӀӀ ыугъоигъагъ — унӀэр жъы дӀ — дӀӀ, ау къаӀыырхэр кӀӀӀӀӀ, хъоо-пшаохъу, мӀэлыр ачӀизӀэу.

Шыиш алоштыгъэ, шыиш алофэ шыипӀӀ хъугъэу, джы шыихым нэсыгъэу. «ФедӀӀ мыр, теунӀ — хъулӀӀӀ» ылоштыгъэ Чапэ, ятӀэ жӀӀӀӀӀ, енӀӀӀӀӀӀӀ. «ПшӀо тесхын, дӀӀ!» — губжыштыгъэ лыжъыр, ау гъунӀгъумэ алыӀ — гъуштыгъэ: Чапэ ятӀэ щышӀтӀ — щтыгъӀӀ. ТӀӀӀӀ-тӀӀӀӀӀӀ кӀӀ — барӀу къыдӀӀӀӀӀӀ чылӀэм: зӀлахылытӀур кӀодыкӀӀӀӀ кӀо — дыгъӀӀӀ, лажъэр зытефӀӀӀӀ Чапэу, ау илӀӀӀӀ дӀӀӀӀ амы — шӀӀӀ. ЯтӀэ ыгъӀӀушыгъэ фӀӀӀӀ а кӀӀӀӀӀ гъуадзӀ кыфашӀы — гъагъ, лажъэр зилӀӀӀӀ дӀӀӀӀ лыжъыр арышъ, Чапэ ащ щыц — тӀӀӀ, щтӀӀӀ лыжъыр ары алоштыгъэ. ЗагъорӀэ мӀӀ горӀэ ахищыгъэу, станицӀэм щыцагъэу, ахъӀӀ жъгъӀӀ мӀӀӀӀ тӀӀӀӀ джыбӀэм кылуӀӀӀ Чапэ чылӀэм къыдӀӀӀӀӀӀӀ — ятӀэ мӀӀ — хэр ылӀытӀӀӀӀӀӀ, хӀӀӀӀӀӀ — щтыгъӀӀ, ау Чапэ ащ пае зи — рилоштыгъӀӀ — фытыгъӀӀ. А зи зымылорӀэм мӀӀып гъӀӀӀ — гъэ зышхыштыгъэр илътӀӀыим зӀ, зыгорӀэм кымыхъӀӀӀӀӀӀ... ЫжӀэ зӀлуидӀэу, кымыгъӀӀӀӀӀ лӀӀӀӀӀӀ горӀэ къолыгъ зымы — ымышӀӀӀ, ау Чапэ щыгъуазӀӀ... ДжаушӀтӀэу, зымыгъӀӀӀӀӀ, хъу — рышъо джӀӀӀыгъэ зыригъӀӀӀӀӀ илътӀӀӀӀӀӀӀ фыкӀоу ятӀэ псӀ — угъэ, шыблӀэм еуӀыфӀӀ... МылӀ — кур иунаеу Чапэ кызӀӀӀӀ, мӀӀ бӀӀӀӀӀ ышӀагъ, ау ащ те — фӀӀу зи кышӀӀӀыгъӀӀ, цыкӀы — шьӀӀӀ умылошӀтӀӀ, зыгорӀэм пап — лӀӀӀӀыгъэ, «зао кӀӀӀӀӀӀ» ало — штыгъэ тхылъ зышӀӀӀӀӀӀ. Ча —

пӀэ ылапӀэ кӀидзӀӀӀ станицӀэм щызӀригъӀӀӀӀ, кӀӀӀӀӀ блӀагъэ илӀӀӀ еджӀагъэу, а кӀӀӀӀӀӀ арын фае нӀмыкӀ гъогу тезы — щагъэр — нӀпӀӀ-неушӀӀ мӀӀы — хэр афынхъу арыгъэ саты — ушӀӀӀӀ...

— МӀэлым цыфыр егъӀӀы — уты, — ылоштыгъэ Чапэ, джы — ри, ар ылозӀ, шым къепсыхыгъ. — О укӀӀӀ, пшӀӀӀӀ, хъант — хъупс лагъэ ипшӀӀӀ утхӀагъэу ары... — ГушӀылӀгъу илӀӀӀ, кӀӀӀӀ хихыгъ. АдрӀм мӀӀмэ къаригъӀӀӀӀӀӀ зыгъӀӀӀӀӀ — щтыгъӀӀ. — АдыгӀэр зыгъӀӀӀӀӀ мӀӀӀӀ, цоп... ШыонӀӀӀӀӀ ары ихъопсапӀӀ. СӀӀӀӀӀыгъ... — ЯтӀэ ыгу кӀӀӀӀыжыгъ. — Джыри сӀӀӀ... Шахъомэ уахӀ — зӀгъуцошӀ, — кӀӀӀӀ ыгъӀӀӀӀӀ, — цыфы ухъу пшӀӀӀӀӀ... Ны уйӀӀӀ, ты уйӀӀӀ, лӀахылы кыпкӀӀӀӀ, сыгу огушъ... АдӀэ огу... О зӀхӀӀӀӀӀӀӀ нахъ... Шахъомэ уахӀзӀгъуцошӀ... Шымэ алыплӀӀӀӀӀ сӀӀӀӀӀ. О уилофыр — шахъомэ уалыплӀӀӀӀ ары. Цыфмэ цахъ афӀӀӀыпӀэ хъу — щтӀӀ. УчӀӀӀӀӀӀӀ.

КӀӀӀӀмэ зи кылыагъӀӀ.

2

ШӀӀӀӀӀӀ зӀтегъӀӀӀӀӀӀӀ, икӀӀӀӀ зышӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀ — КъӀӀӀӀӀӀ лъӀӀӀӀӀӀ кӀуагъэ, чӀӀӀӀӀӀ зӀлуӀӀӀӀӀӀ, ау шӀӀӀӀӀӀ, шӀӀӀӀӀӀ ылуи, язӀгъыгъӀӀ. КъӀӀӀӀ блӀагъэмэ ащищӀӀӀӀ, шы тӀӀӀӀӀӀ хырэ ишагу ригъӀӀӀӀ, тхъамафа, тхъамӀӀӀӀӀ, етӀӀӀӀ гъошъум, ежъ апӀэ итӀэу, шӀӀӀӀӀӀӀ бгъу зырызӀӀ, ришагъӀӀ, мӀӀӀӀӀӀы —

Литературэм инэклубгъу

Ихъарззынэш

шэмэ нысэ къафашагъ плонэу, рагъэкъллагъэп. Клыщ горэ дэ-тыти, ащ клэзэпытыгъэ, Аб-редж-гъуклэм шыдыбж ригъау. Цыганхэр загъорэ кыкыкы-щыгъэх, псылушом ячэтэн унэ-хэр шагъалэщыгъэх — Къуап-цлэр пчэдэжъ къэс ащ клэщы-гъэ. А лъэхъаныр ары «Къуап-цлэ» зыфаусыгъэри. Цыганмэ захахъэклэ ахэкълуагъэщыгъэ, якълэмэ адиштэу, шхъац-нэ-шлуцлэу, ищыгъынклэ шъойцыеу... Ишэнклэ адиштэщыгъэ — уш-мыхъэмэ зи, мощ фэд, мод-рэм фэд, кыбдэщын, кыб-дэсэмэргъэун, плэфытэмэ зыу-гъэлэфытэн, илэмэ кыуитын, ау улэклэу ыгу узыхъуоклэ унэжгъи клуытыгъэ, ухэт-сы-хэт ымылоу, орэпачъыхъ еб-лэми.

— Хъапсым зэ члэфэщт, — алощтыгъэ бэмэ.

Ау ащ нахы нахыбагъ кы-къоуоцщыгъэхэр, зэрэзафэм, зэрэгукъабзэм пае. Адыгэ клалэр зыплурэ ибын закълэ, ят-янэми апл, алэжы, ау, имылахылыми, бзаджэу клэлэцкыкы зылэгъу-рэр блэкыщтлэ, сиклалэп-сы-дэп ылоу, къэуцун, рилон фаер рилон... Зэрэчылэу зэдаплух якълалэхэр. Дахэ кыозылонэ дэсыгъ, джауэ зыкылатыгъ, Чапи шахъо фаеу чылэм дэсмэ захэлэбэм, Къуапцлэр къахихыгъ.

— Зы шыдыбж къэпцэфыщт, шомыклэ дзыуитлэу, лэдэ-уадэ-хэри кыгъоу, — джауцтэу кы-ригъэжъагъ Къуапцлэм, лэжъэпклэ уасэм игугу кымышлэу.

— Къуапцлэ! — шхыгъэ Чапэ.

— Сычиджанэп-сыдэп...

— Сэ сычиджанэба, — Къуапцлэри къэщыгъ. — Уз-гъэунэхъунэу арэп, Чап... Клыщ цыкыкы горэ уилэн фае, нал плон, шхолу плон, лъэрыгъ гори пызын...

— Уделэп о, — ылауагъ Чапэ, егупшысжы: кышчыри мыль-ку. — Сэзэгъы. Уасэр?

— Сичырэкълэщтыри? Шыбз кысэптын...

— Дэгъоу къэбгъэжъагъ! — кыхыгъуу кыгъэ Чапэ.

— Сышэхъошт, сымэкъошт, сыгъукълэшт, сыпхъэшлэшт, къа-кыырэр, муары, къахырыжхэп, мэлмэ апай шыгъэр шымэ яшахъэп — шыбз эклэсыр пшлэбэмэ...

— Хъау, шъуу, — зэпигъэу-гъ клалэр, а кыпчыгъэмэ ахэл-пыхъажы, — уасэр слоу сыодэжыныу... Тызычыл, тызэ-гъунэгъу... Тыадыгъэба, пстэури хэпхыжыми... Шлу кысфэзышлэ-рэм джагъо пэзгъохыжырэп, сихабзэп. Мыдэ, шыбз эклэс зэрэплагъэр ары нахъ... Мыль-ку улыхъоу, ар уихэбзагъэп...

— Сэри унагъо горэ сшлэн фае...

— Тэрэз, фае...

— Унагъор зезыхъэрэр е шы, е цу... Цуахъо сыфай плуагъэп, шахъо пштерэр... А пстэумэ сие горэ ахэтмэ иягъэп, ишлуагъ нахъ... Зэдэсыухъумэных.

— Ахэр сэри зэхэсэшлыкы. Ау а укызкълэлэурэм кыкы-рэр — плалэз къэбгъэуцугъэу ары. Шыклэр шыклэзэпытына...

— Сэри сышэхъозэпытынау, ар сэнэхъатклэ хэсхырэп... Шыклэм зызилэтыклэ, сэри зыс-лэтынэу ары.

— Адэ арба... Унагъо уерэмыл слорэп сэ.

— Илъэситлэ горэм тызэ-дэпсэун, Чап. Уфаемэ. Уфэ-мыемэ, сымышт.

— Хъау, сыкыезэгъы. О цы-хъэ зэрэпфэсшлыщым фэдэу мыщ зи дэсэп, марба слонэу... Шхонч бгъэуагъэу сырихыла-гъэп — гъошум тыгъужхэр загъорэ шалэгъу... Пыгъын фае.

— Шхонч згъэуагъэп, шып-къэ, ау уишэхъогу силажъэклэ хэзыгъэ зыфэхъуклэ — къэс-пщыныжыны...

— Тэ кыпхынышъ?

— Шыбзыр. Шыклэр... Имы-къумэ — сыпфэлэжъэн...

— Дэгъуба... Дэгъу... Ау зегъас сэлэ. Шхочым. Лыеп. Ты-гъуакло гори тилэзэп.

— Джауцтэу зэзэгъыгъэх.

3

Коцэу къоджэдэсхэр зыфэ-мычэф шлэгъуагъэм — ыпэ рагъэшлыщыгъэхэр натрыфымрэ гъажомрэ — мы аужырэ илъэс-хэм губгъохэр нахъ зэлъиштагъ, ыуасэ нахъ дэкълэзэпытыгъ, къэзэкъ станицэмэ — семчы-кыр дыкыгъоу — ар яфедэ-шхуагъ, ахэм акырыплэызэ Чапи десятигъэ тлоклэ рутыгъ, джы, къэзэкъым лыкыгъахъу, тлоклитум нигъэсы шлоигъоу чыгу лыхъуштыгъэ, ныкыуа-хъэу, хъафэу, чыфэу — зэрэзэгъ. Къуапцлэмрэ Рэмэзанрэ ячлыгуи къанэсыгъ, ыгъэдэлуа-гъэх, алыхыгъ — джа коцым пае хъамбари ригъэжъагъ, псэолъап-хъэр зэригъэулуштыгъэ... Бэ ишагу кыдэтэджагъэр, нахыбэр рихъуагъэу шыгъэн фэягъэ...

«Кыдэхъу... — ахэм ягуп-шысэзэ игъогу техъагъ Къуап-цлэр. — Кызыхыгъэр о къа-шлэ... Джы, уарышъ, шэхъо нэб-гыритлэу ичырэу гъошум ит, шагуми икъун дэолъагъо, сэри сыфэгъуклэ, сыфэгъашлэ, сы-фэшыкуау, хэсхырэ щымылахъу... Титлэу тыадыгъ — клэ, урыс горэм ил слорэп, мыдрэр си-чылэгъу... Акыкыкы кыди-хыгъ слонти — егъашлэм кы-хэщыгъэп, лэжъагъэ, пклэнтлэпс зэрикыкыгъэ слонти — эклалэм, шыпкъэ, шлулаерэ кырафэ-кыгъ, псынжыи рагъэутагъ, чылы лагъэ... Ятэ хъалэлыгъэп... Сыд адэ ащ илэу сэ зыкысы-мылэр? Уатэр згъэтлылымэ — ошы, ошыр згъэтлылымэ — шэщ, ку, гъогу — уатэри си-уатэп, ошыри сиошэп, шэщы-ри сиеп...»

Ар ылогъэ къодыеу чыжъэ-рыплэкълэ чылэ цыкыкы кълэ-гъуагъ — ылогъэ шомытэрэзэу, зыгорэм клэгушлуклэу, инасып

а лъэныкъом шырапхыгъэу, джы игъэбэжъу къэсыгъэу ыгу къэхъугъ... Хъамшхунтлэ панэхэр щэрэхъмэ къашуанэхэзэ, нахъ гъогу клэклэ ешлэти, дэхыгъ — ку нэклхэр джауцтэу клэщы-гъэх, темэн тлэклэу къапэуцоу, ау джы ар гъушъагъэ, клышъу, псы абанэхэр игъукыгъ...

Чылэ гъунэм фигоази, ша-гум дэмыхъэу, цыраум кы-щыуцугъ, купэгъур кум къе-щыти, кыриплэшъу, къэлап-чъэм фигоази...

— Ал, ар ашлэ! — кыпэ-гъокыгъ Хъанифэ. — Пхъэ-такъырыр къэпцэжъэу...

— Чыфэри хъафыри зэфэ-дэ, тян, птыжын фае...

— Кло, гъэтлыл... Къэблагъ сэлэ.

— Псы тлэклэу сешъон, сигъогу кыхъэ...

Ахэр ылогъэ шыпэлэныкъоу къафэнагъэм дзыо едзэкыгъэу, -кытеуысыкыкырэмклэ кышлагъ клалэм: хъаджыгъэ — шыр илэдэжъэу пшашъэр кыдэхъа-жыгъ... Лэпылэгъу зэрэфэхъу-рэр игушлуагъоу, Къуапцлэр ла-би, дзыор унэм рыхъагъ, ежъэ-жын фаеу, игъогу кыхъэу ылогъэ, лумыклэу а зы чыплэм инэгъ... Апэрэм, инэуасэхэп-ти, чэщыти, тэрэзэу луплагъэп... Даха мыр, мыдаха — арэп ыгу кыридзагъэр: бэрчэт шыкыкы горэ кыхэщыщыгъэ пшашъэм, апэ хэплэагъоштыгъэр, угу кы-ридзэщыгъэр — тхъагъэпцлэп мыр, гупцлэнэ цыкыкы, нэгумыхъ. Ар итеплэагъ.

— Хъаклэр кытэсагъ, — ылауагъ пшашъэм, — унэм зыкымыхъэрэр сшлэрэп нахъ...

— Ал, ар алау! — ыгу ри-хыгъэп Хъанифэ апэрэ гушы-лэхэр. — Делэ мыр, — клалэм зыфигъэзагъ, — пшэшэхъые дел, угу емыгъагъ, Мос...

— Къуапцлэ ылауагъэба... Къуапцлэр нахъ тэрэз, нан, нахъ къэкылу.

— Шхъэр умыубатэ! — къэгубжыгъ ныр. — ладжи плочт о, модэ шыр ищэжъ, мэкъуи ет...

— Сэ нахъ кыстэфэ, — ылуи, Къуапцлэр ежъагъ, ышлэн фаер ышлагъ. Еблэгъэнэу, зы-горэм хэлэнэу джыри быныр къеплъэгъу. Ау укыти, тхашъу-гъэун ылуи, игъогу техъажыгъ.

Псылушом нэсыгъэу, пцел члэгъэу, шыу горэ кыкыкыгъагъ, къеплэ, сэлэм кыримыхъу, къамыщыпэмклэ клалэм иупклэ пао дидзыагъ. Къуапцлэм зыкызырэгъэзэкыгъ, ащ лы-пытэу кум кыпкыгъ.

— Осэмэргъэуа, хъауми уишъыпкъа? — упчлагъэ, лым епллэ.

— Сэмэргъэуахэр зышлэрэр оры, сэрэп...

— Сэлэм зэрахъу хабзэ, агу илгыр тэрэмэ, хъауми уикъа-мыщыпэ нахъ пшлогъыгъа?

— Гушылаклэ ешлэ мы лаем! Сэлэм зэрахъэмэ сыдигъуа

уахалытэ зыхъугъэр?

— Уисэлам слъэлүфэрэп сэ...

— Сисэлам хъапллэмэ лүл-хъэп, клэлэжыи пэпчэ лүфэнэу...

— Уигъогу рыкылу... Уиягъэ кысэмыгъэкы.

— Дэх! Плъэгъурэба — зы гъогубгъур нэпкъ, адрэр — пцел...

— Куитлэу щызэблэкы мыщ.

— Сыкоп — сышыу... Дэх сэлэ!

— Къэмылэт уикъамыщ!

— Птхыцлэшъу ар зыфэзэ-щырэр! — кызырехъаки, клалэм ышлэ хыригъэцэу, къеуагъ. Къуапцлэм зиуфагъэп, зигъэ-сысыгъэп — ыпэклэ кыкыкы лы куп ыльэгъугъэу, къагъэ-укытагъ, мы пстэумэ апашъ-хъэ сыщызэонэу ылуи... Адрэ-хэри къэблэгъагъэх. Зэхахыгъ клалэм кылуагъэр.

— Джыри ятлоу сыоупчы, — осэмэргъэуа, уишъыпкъа?

— Къуашъо нахъ, цыфышлэп мыщ телъыр! — ыгъэшлагъоу ара, шыум ар кылуи, джыри икъамыщ кызырехъакигъ.

— Зэгъу! — купым щыщ горэ, сарыкы телъэу, апэ кышъыгъ, лыку хъазырэу, ужырэу. — Тичылэ клал мыр, ыуж икл...

— Ащ уилоф хэлэп о! — ылауагъ шыум. — Тэ лоф зэ-дытил... Шыуку, шыокломэ...

— Тхъауасхакло сыкыкыжы нахъ... — ылуи кыыригъэжъагъ лым, ау кымыхыгъэ шыбгъэм члэфагъ. Къуапцлэр мыхъугъэмэ, тэфэщыгъэ, къэлаби, кыуубы-тыгъ.

— Тят, — ылауагъ, ышлэжы-гъэу, — сэ ащ сыфэгъэзагъ, умыгумэкл... — Ащ лыпытэу лаби, тесыгъа-темысыгъа плонэу, шыур онэгум кыыригъэпкыгъ, пльыжыбзэ хъугъэу, пльыжыым ыуж етлэфым фэдэу кырила-гъэу... Ау такыкы закъу нылэп ауцтэу зэрэщытыгъэр, зыкыи-шлэжыи, мыкуоу, мылэтхъо-плат-хъоу, зы лэмклэ къамэр кы-ридзи, адрэмклэ клалэм ыпэ пиубытыкыи, щигъэбзэн зычило-рэм кыенэпэшлэуагъэх, — ыгъэ-дыкыгъэу, ыклоцлэ мылыпс ра-клагъ плонэу чыгъэу къэлэсагъ...

— Адэ, ащыгъум... — иклэ-рахъо фелэбэкыгъ, ау купым къахэкыгъэу, а къахэгущылагъэр къэлаби, моуцтэу кырилуагъ:

— Хъаныкъом урилахылуэ зыогъэлъагъо, Мышъэост, уфэ-улэу... Зымылуагъэми ылауагъ олошъ, угу забгъэрэр огъэклоды...

Мы клалэу лажъэ зимылэу уз-щыхъагъэр...

— Лажъэ ил ащ, о пшлэрэп!

— Сэшлэ. Тичыл. Сарыкыр стелъэу пцлы сыусышъунэп... Клэлэ хый.

— Сэмэргъэуахэр зышлэрэр оры, сэрэп...

— Сэлэм зэрахъу хабзэ, агу илгыр тэрэмэ, хъауми уикъа-мыщыпэ нахъ пшлогъыгъа?

— Гушылаклэ ешлэ мы лаем! Сэлэм зэрахъэмэ сыдигъуа

уахалытэ зыхъугъэр?

— Уисэлам слъэлүфэрэп сэ...

— Сисэлам хъапллэмэ лүл-хъэп, клэлэжыи пэпчэ лүфэнэу...

— Уигъогу рыкылу... Уиягъэ кысэмыгъэкы.

— Дэх! Плъэгъурэба — зы гъогубгъур нэпкъ, адрэр — пцел...

— Куитлэу щызэблэкы мыщ.

— Сыкоп — сышыу... Дэх сэлэ!

— Къэмылэт уикъамыщ!

— Птхыцлэшъу ар зыфэзэ-щырэр! — кызырехъаки, клалэм ышлэ хыригъэцэу, къеуагъ.

Къуапцлэм зиуфагъэп, зигъэ-сысыгъэп — ыпэклэ кыкыкы лы куп ыльэгъугъэу, къагъэ-укытагъ, мы пстэумэ апашъ-хъэ сыщызэонэу ылуи... Адрэ-хэри къэблэгъагъэх. Зэхахыгъ клалэм кылуагъэр.

— Джыри ятлоу сыоупчы, — осэмэргъэуа, уишъыпкъа?

— Къуашъо нахъ, цыфышлэп мыщ телъыр! — ыгъэшлагъоу ара, шыум ар кылуи, джыри икъамыщ кызырехъакигъ.

— Зэгъу! — купым щыщ горэ, сарыкы телъэу, апэ кышъыгъ, лыку хъазырэу, ужырэу. — Тичылэ клал мыр, ыуж икл...

— Ащ уилоф хэлэп о! — ылауагъ шыум. — Тэ лоф зэ-дытил... Шыуку, шыокломэ...

— Тхъауасхакло сыкыкыжы нахъ... — ылуи кыыригъэжъагъ лым, ау кымыхыгъэ шыбгъэм члэфагъ. Къуапцлэр мыхъугъэмэ, тэфэщыгъэ, къэлаби, кыуубы-тыгъ.

— Тят, — ылауагъ, ышлэжы-гъэу, — сэ ащ сыфэгъэзагъ, умыгумэкл... — Ащ лыпытэу лаби, тесыгъа-темысыгъа плонэу, шыур онэгум кыыригъэпкыгъ, пльыжыбзэ хъугъэу, пльыжыым ыуж етлэфым фэдэу кырила-гъэу... Ау такыкы закъу нылэп ауцтэу зэрэщытыгъэр, зыкыи-шлэжыи, мыкуоу, мылэтхъо-плат-хъоу, зы лэмклэ къамэр кы-ридзи, адрэмклэ клалэм ыпэ пиубытыкыи, щигъэбзэн зычило-рэм кыенэпэшлэуагъэх, — ыгъэ-дыкыгъэу, ыклоцлэ мылыпс ра-клагъ плонэу чыгъэу къэлэсагъ...

— Адэ, ащыгъум... — иклэ-рахъо фелэбэкыгъ, ау купым къахэкыгъэу, а къахэгущылагъэр къэлаби, моуцтэу кырилуагъ:

— Хъаныкъом урилахылуэ зыогъэлъагъо, Мышъэост, уфэ-улэу... Зымылуагъэми ылауагъ олошъ, угу забгъэрэр огъэклоды...

Мы клалэу лажъэ зимылэу уз-щыхъагъэр...

— Лажъэ ил ащ, о пшлэрэп!

— Сэшлэ. Тичыл. Сарыкыр стелъэу пцлы сыусышъунэп... Клэлэ хый.

— Сэмэргъэуахэр зышлэрэр оры, сэрэп...

— Сэлэм зэрахъу хабзэ, агу илгыр тэрэмэ, хъауми уикъа-мыщыпэ нахъ пшлогъыгъа?

— Гушылаклэ ешлэ мы лаем! Сэлэм зэрахъэмэ сыдигъуа

— Хыешъ арба Хъапаклэхэр кыуаплэ зыкышлыгъэхэр — илахылаха? Хъауми Хъапэклэ Исмел кышынэжыгъэм цэ-гугъа? Хъауми, япшашъэ ...

— кылуи, гушылэ лаер кылуагъ.

— Уутэшъуагъ, Мышъэост,

— ылауагъ хъаджэм. — Кло,

уигъогу рыкылу... Тхъэр сишы-хъат — мы клалэм ыуж узимы-кыкыкы, атаман е хъаныкыор

плогу зепщажъэкылэ — сыошлэн фае...

— Къалыкыо хъаджэр цлэрылу, орэдми кыххэфэ...

— Адэ сыошлэмэ, мы щыт-хэр сишыхъатых: зыфэсажъ...

Кло, клал, уику итлысхъажъ...

Купыри лорэкл. О къанэ, —

рылуагъ шыум, — кысыухыгъэп,

— кури лукыгъ, хъаджэм игъу-сэхэри, пшэсэным щыщтэхэзэ,

дэхыхы, лукыжыгъэх. — Мы кур зикур ошлэ?

— Исыр арба...

— Хъау. Уиныбджэгъум ику.

— Хэта синыбджэгъоу?

— Зэлахылитлэу федэ хэхы-плэ кыуагъэхэу, псым кысы-

кыжыхэзэ ытхъэлагъэх алошъ,

къалотэжыи. Шхончыклэ къа-

кълэлыуагъэх алошъ, ари къэ-

барым кыххэфэ. Клодыгъэх. Ау

нэбгыритлэу хэбаикыгъ ахэм

якълэдыклэ — ошлэщын адрэр,

зыр оры, шыуклэлагъ ащыгъум,

шъуатэхэр кышъукухъотхъу...

Чапэ ику а къэбгъэуцугъэр. Нэб-

гыритф хъуштыгъэ казен почтэр

зыхъунаклагъэр, а литлур ахэ-

тэу, ащ ушыгъозагъ, нэпкъым

утетэу укыауагъ, слотэнэп сло-

гъагъэ, слотагъэп, итлур чапыч

тэрэз ыосагъэхэп, адыгэмэ

аналэ тырахыщыгъэ нахъ... Ори

уклэлагъ, Чапи клэлагъэ, ау

шъуатэхэр, ащ фэдэмэ афэлэ-

загъэх, шъори шъуаулушыгъ...

Кло, уигъогу техъажъ. Ау а

ослауагъэр зыщымыгъэгъуш:

Клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм 2012-рэ илъэсым Иофэу ышлагъэм ехыылэгъэ докладыр

Адыгэ Республикэм и Законэу 2011-рэ илъэсым мэкъуогъум и 8-м аштагъэу N 3-р зытетэу «Клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм ехыыллагъ» зыфилогъэм Уполномоченнэм истатус, ащ пшъэрэу илэхэр, илофшэн зэрэзэхэщэгъэшт шыклэр, фитыныгъэу ыкли компетенциеу илэхэр щыгъэнэфагъэх. Адыгэ Республикэм и Лышхъэ 2011-рэ илъэсым шышхъэу и 27-м ышхыгъэ Указэу N 101-р зытетым клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм илэнатлэ йуагъэхэщтыр кызырэхыхэрэ, мы илэнатлэм ар зэрэуагъэхэрэ шыклэр щыгъэнэфагъ. Уполномоченнэм илэнатлэ Адыгэ Республикэм икъяралыгъо илэнатлэу щыт ыкли Адыгэ Республикэм икъяралыгъо илэнатлэхэм я Реестрэу Адыгэ Республикэм и Президент 2007-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 21-м ышхыгъэ Указэу N 249-р зытетымклэ аухэсыгъэм хагъэхъагъ.

Клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэм яхыылэгъэ Конвенциер, Урысые Федерацием и Конституцие, Адыгэ Республикэм и Конституцие, федеральнэ хэбзэгъуэуцугъэрэ Адыгэ Республикэм икхэбзэгъуэуцугъэрэ йэубытыплэ кызыфишыхэзэ, Уполномоченнэм клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэр, яшхъафитыныгъэ, яфедэхэр кыгъэгъунэх. Мы Законом ия 2-рэ статья диштэу клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэм, яшхъафитыныгъэ, яфедэхэм якъяуэхумэнклэ гарантхэр ягъэгъотыгъэнхэм япхыгъэ полномочиэхэр ыгъэцаклэхэ зыхыуклэ Уполномоченнэр Адыгэ Республикэм икъяралыгъо хабзэ исыд фэдэрэ кылыкъуи, илэнатлэхэр зылыгъэхэм афэлогъышлэрэп. Клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм илофшэн пэрыоху фэхьухэрэм Адыгэ Республикэм икхэбзэгъуэуцугъэ диштэу административнэ пшъэдэкълэж арагъэхы (Адыгэ Республикэм и Законэу 2004-рэ илъэсым мэллылфэгъум и 19-м аштагъэу N 215-р зытетэу «Административнэ хэбзэгъуэуцугъэхэм яхыыллагъ» зыфилогъэм ия 18.2-рэ статья).

Адыгэ Республикэм и Законэу 2011-рэ илъэсым мэкъуогъум и 8-м аштагъэу N 3-р зытетэу «Клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм ехыыллагъ» зыфилогъэм ия 8-рэ статья ия 3-рэ пункт диштэу клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм илъэс къэс доклад кыгъэгъотыгъэнхэм ыкли ар Адыгэ Республикэм и Лышхъэ, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм, Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ, клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Урысые Федерацием и Президент дэж щылэм алэкълэгъэхэ. Уполномоченнэм Иофэу ышлагъэм ехыылэгъэ докладэу илъэс къэс кыгъэгъэхъазырэр шлок имылу республикэ гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимр» «Адыгэ макъэмр» кыхаутын фэе.

Мы докладыр клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм апэрэу кыгъэгъэхъазыргъ. Уполномоченнэм тхыгъэклэ е жэрылоу зыкыфэгъэгъэхэ, телефонклэ ыкли иэлектрон почтэклэ кылыкълэгъэхэм кълэлэтыгъэ Иофыгъохэм нэужклэ кырыкълуагъэр, Уполномоченнэр къэралыгъо хабзэм икъяулыкълухэм зэрафэтхэгъэм, клэлэцлыкълухэм илофхэмклэ къэбар жугъэм иамалхэм кыхаутыгъэхэм кырыкълуагъэр Уполномоченнэм ащ кышызэхэфых. Официальнэ статистикэм, Адыгэ Республикэм икъяралыгъо хабзэ икъяулыкълухэм якъябар

хэр, Уполномоченнэм иаппарат зехищэгъэ уплэкълухэм яматериалхэмрэ аналитическэ къябархэмрэ мы докладым кышызфагъэфедагъэх.

Клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэм яхыылэгъэ Конвенцием ипринцип шхъалэхэм атетэу зыныбж имыкълухэм яфитыныгъэхэр къягъэгъунэгъэнхэмклэ Иофыгъо заулэу щылэхэм, зыныбж имыкълухэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ къяуэхумэгъэнхэмклэ Адыгэ Республикэм икъяралыгъо хабзэ икъяулыкълухэм анахъэу аналэ зытырагъэтыр лъэныкьохэм мы докладым щалылысыгъэх, Уполномоченнэмрэ ащ иаппаратрэ 2012-рэ илъэсым Иофэу ашлагъэр кышызэхэфагъ.

Докладыр раздел 15-у зэхэт. Зыныбж имыкълухэм яфитыныгъэхэр нахышлоу къяуэхумэгъэнхэмклэ Адыгэ Республикэм икъяралыгъо хабзэ икъяулыкълухэм, чыплэ зыгъэлогъышхынымклэ кыулыкълухэм игъоу афалэгъухэрэр раздел пэпч хэбгъотэшт.

Докладыр агъэхъазыры зэхум клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Урысые Федерацием и Президент дэж щылэм, гъэсэнэгъэмклэ Урысые академием унагъомрэ плуныгъэмрэклэ и Институт кыгъэгъэхъазыргъэ методическэ рекомендацехэр кыдалытагъэх.

Клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм 2012-рэ илъэсым гъогъу 246-рэ зыкыфагъэзагъ: нэбгыри 121-мэ тхыгъэклэ, нэбгыри 125-мэ жэрылоклэ, электрон почтэм тхыгъэ 40 кыхыагъ, телефонклэ нэбгыри 5 кыфытеуагъ.

Отчет кызыфагышлэр лъэхъаным кълэлэхъэгъэ тхыгъэ 14-мэ къащалэтыгъэ Иофыгъохэр зэрэзашуахыхэрэм джыри гъунэ лъафышт. Уполномоченнэм иаппарат общественнэ организациехэм ялыкълуи, гъунэгъуи, нэоси 145-мэ (процент 58,95-мэ), зыныбж имыкълухэм янэ-ятэ 73-мэ (процент 29,7-мэ), нэжэ-тэтэж, нэмыкълухыл 17-мэ (процент 6,9-мэ), клэлэцлыкълухэм зыналэ атэзыгъэтыр ыкли зыплунхэу зыштэгъэ нэбгыри 8-мэ (процент 3,25-мэ), зыныбж имыкълухэм нэбгыри 2-мэ (процент 0,8-мэ) зыкыфагъэзагъ.

Тхъаусыхэ тхылъ 54-мэ зыныбж имыкълухэм гъэсэнэгъэ ягъэгъотыгъэнымклэ яфитыныгъэхэр икъяу кызырэдэмылътэрэр къащыралотыкълуштыгъ. Мы Иофыгъомклэ закыфэгъэгъэхэм япроцент 50-м ехур зыгъэгъумэкълуштыгъэр клэлэцлыкълу игыплэхэм гъэсэнэгъэ ацарагъэгъотынымклэ сабийхэм фитыныгъэу ялэхэр кызырэдэмылътэхэрэр ары. Яплэнэрэ тхъаусыхэ тхылъ пэпч гурыт еджаплэм иклэлэгъаджэхэрэ иадминистрациерэ клэлэгъаджэхэм яфитыныгъэхэр зэраукагъэхэм афэгъэхыгъагъ. Тхъаусыхэхэм япроцент 3,7-р зыфэгъэхыгъагъэр сэкъатныгъэ зилэ клэлэцлыкълухэм гъэсэнэгъэ ягъэгъотыгъэнымклэ фитыныгъэу ялэхэр кызырэдэмылътэхэрэр, процент 5,5-р — гурыт еджаплэхэм къащыхурэ зэгурымылонегъэхэр ары.

Мылкъум епхыгъэу зыныбж имыкълухэм яфитыныгъэхэр зэраукагъэхэм ялофыгъохэмклэ нэбгыри 43-мэ (процент 17,5-мэ) Уполномоченнэм зыкыфагъэзагъ. Нэбгыри 15-мэ (процент 35-мэ) ятхъаусыхэ тхылъ кышыралотыкълуштыгъ сабий плупклэр къазэралумылкълэрэр, нэбгыри 10-мэ (процент 23-мэ) яклэлэцлыкълухэм апае ахъэ лэпылэгъу къазэрарамытырэр, щылэныгъэм чыплэ кын ригъэуцогъэ унэгъуи 10-мэ (процент 23-мэ) соци-

альнэ лэпылэгъу зэрарамыгъэгъотырэр. Ны мылкъур къазэраратырэм ыкли зэрагъэфедэрэм нэбгыри 3-р (процент 6,9-р) ыгъэразыгъэп. 2012-рэ илъэсым закыфэгъэгъэгъэ я 7-рэ нэбгырэ пэпч унэгъо клоцым кыхыу-хъэгъэ зэмызэгъыныгъэхэм агъэгумэкълуштыгъ.

Тхъаусыхэ тхылъ 31-р (я 8-рэ тхъаусыхэ пэпч) псэуплэхэм япхыгъэ Иофыгъохэм алылэсыштыгъ. Ахэм япроцент 22,6-р ны-тыхэр зэрэзэхэкълу-жыгъэхэм е нэмыкълу цыфым унэр ие зэрэхуыгъэм къахэкълэу зыныбж имыкълухэр унэм зэрэцлагъэкълу-жыгъэхэм; процент 12,9-р — сабий ибэхэм, ны-тыхэр зышхъарымытыж клэлэцлыкълухэм, процент 12,9-р — сэкъатныгъэ зилэ клэлэцлыкълухэм псэуплэ ялэнымклэ яфитыныгъэхэр зэраукагъэхэм япхыгъагъэх.

Тхъаусыхэ тхылъхэм япроцент 6 фэдиз псауныгъэм икъяуэхумэн епхыгъэ Иофыгъохэм алылэсыштыгъ. Ахэм азыныкьо нахыбэмэ арытыгъ псауныгъэм икъяуэхумэн фэгъэзагъэхэм ялофшаклэ зэрымгъэразэхэрэр. Закыфэгъэгъэгъэм япроцент 33-мэ сэкъатныгъэ зилэ клэлэцлыкълухэм ялэзгъэнхэм, ахэм япсауныгъэ зыпкъ игъэуцожыгъэным, процент 16-мэ — лэзгъу уцхэр алэкълэгъэхгъэнхэм япхыгъэ Иофыгъохэр кълэлэтыштыгъэх. Джащ фэдэу ны-тыхэм япшъэрэлыхэр зэрарамыгъэцкълэрэр тхъаусыхэ тхылъитумэ арытыгъ.

2012-рэ илъэсым тхъаусыхэ тхылъхэм япроцент 72-р Мыекъуапэ дэхэм, адрэ процент 28-р муниципальнэ образованиехэм ащыпсэхэрэм кыгъэхыгъагъ. Тхъаусыхэ тхылъхэр нахыбэмэ кызыдкълугъэхэр муниципальнэ гъэпсыклэ зилэ «Мыекъопэ районыр», «Шэуджэн районыр», «Джэджэ районыр», «Тэхутэмыкьо районыр», «Теуцожь районыр», «Красногвардейскэ районыр», «Кошхэблэ районыр» ары. Краснодар краим, кълэлэхэу Азов, Нижний Новгород тхъаусыхэ тхылъхэм япроцент 2 кырыкълуыгъ. Джащ фэдэу США-м, Великобританием, Германием, Азербайджан ащыпсэхэрэм Уполномоченнэм зыкыфагъэзагъ.

2012-рэ илъэсым кылыкълэгъэ тхъаусыхэ тхылъмэ япроцент 35-мэ кызыщылэуцхыгъэхэр Уполномоченнэм афигъэцэклэгъ. Процент 65-мэ агура-фэлуагъ зыныбж имыкълухэм яфитыныгъэхэм якъяуэхумэнклэ зэрэзеклон фаехэр.

Цыфхэр зыгъэгумэкълуыгъэ Иофыгъо заулэмэ афэгъэхыгъэ къэбар 37-рэ Уполномоченнэм Адыгэ Республикэм ипрокуратурэ лэкигъэхъагъ. Адыгеим ипрокуратурэ, муниципальнэ образованиехэм япрокурорхэм, джащ фэдэу Краснодар краим ипрокуратурэ икъяулыкълухэм клэлэцлыкълухэм яфитыныгъэхэр зыукугъэ цыфхэмрэ кыулыкълухэмрэ афэгъэхыгъэу унашъохэр аштагъэх. Гуцылэм пае, ахэм муниципальнэ образовани 5-мэ япашэхэм, цыфхэр социальнэу зыухумэрэ кыулыкълухэм илэшхъэтет, псауныгъэм икъяуэхумэн фэгъэгъэгъэ учреждением ипашэ, кыкум приставхэм я Федеральнэ кыулыкълу Краснодар краимклэ и Гъэлогъышлэплэ илэшхъэтети 2-мэ щыклагъэу афалэгъуыгъэхэмклэ тхыгъэхэр алэклагъэхъагъэх; Красногвардейскэ районым гъэсэнэгъэмклэ икъяулыкълухэм япещи 2-рэ пщыныж языгъэхырэ Федеральнэ кыулыкълухэм Адыгэ Республикэмклэ и Гъэлогъышлэплэ иуголовнэ инспекцие ипашэрэ хэбзэгъэуцугъэр аукагъэу алытагъ.

Илэнатлэхэр зылыгъэхэу хабзэр зыукагъэхэм Законом кыдылътэрэ пшъэдэкълуыгъэхэр арагъэхыгъэх, чыплэ

зыгъэлогъышхынымклэ кыулыкълухэм яшэпхъэ правовой акт заулэ тырахыжыгъ.

Гражданкэу Р-р Уполномоченнэм кыетхъаусыхыллагъ псауныгъэм икъяуэхумэн фэгъэгъэгъэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ Республикэ клэлэцлыкълу клиникэ сымэдджэщым» зыныбж имыкълухэм иклалэ медицинэ лэпылэгъу кырытыгъэм зэрымгъэразэгъэмклэ. Ащ епхыгъэу Уполномоченнэм кълэлэу Мыекъуапэ ипрокуратурэ зыфигъэзагъ. Адыгэ Республикэм псауныгъэр къяуэхумэгъэнымклэ и Министерствэ илофшлэхэр, Росздравнадзорым Адыгэ Республикэмклэ и Гъэлогъышлэплэ испециалистхэр зыхэлэжэгъэхэ уплэкълуным нафэ кышыгъу кыпшхъэ-лыпцэ узхэр зилэ сымэдджэхэм, зыпшъэ тхылупклэ фыкълуагъэхэм медицинэ лэпылэгъу зэрарагъэгъотырэ шыклэм хэуконыгъэхэр зэрэфэхьухэрэр. Ащ епхыгъэу кълэлэу Мыекъуапэ ипрокуратурэ псауныгъэм икъяуэхумэн фэгъэгъэгъэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ республикэ клэлэцлыкълу клиникэ сымэдджэщым» иврач шхъалэ тхыгъэу фигъэхыгъэм итыгъ ащ фэдэ хэуконыгъэхэр амышынхэмклэ ищыклэгъэ амалхэр зэрихъанхэу ыкли мысэхэм пшъэдэкълуыгъэ аригъэхынэу.

Гражданкэу А-м Уполномоченнэм зыкыфигъэзагъ сэкъатныгъэ зилэ, зыныбж имыкълухэм ыпху гъэсэнэгъэ зэригъэгъотынымклэ фитыныгъэу илэр зэраукагъэм фэгъэхыгъэу. 2012 — 2013-рэ илъэс еджэгъур джыри кълэмысызэ мы бзылфыгъэм Тэхутэмыкьо районым игурыт еджаплэу N 3-м ищыклэгъэ документхэр эклэ лэкигъэхъагъэх ыпху унэм исэу рагъэджэным пае. Ау 2012-рэ илъэсым лоныгъом и 1-р арэп, мазэ ащ ыуж тешлагъэу ары егъэджэныр зырагъэжыгъэр. Ащ епхыгъэу Уполномоченнэм Тэхутэмыкьо районым ипрокуратурэ зыфигъэзи, Иофыр зызэхэфым, тхъаусыхэ тхылъым итыгъэхэр зэрэшыпкъэр нафэ кълэхуыгъ. Тэхутэмыкьо районым ипрокуратурэ муниципальнэ гъэпсыклэ зилэ «Тэхутэмыкьо районым» гъэсэнэгъэмклэ и Гъэлогъышлэплэ ипашэ фигъэхыгъэ тхыгъэм Урысые Федерацием и Законэу «Гъэсэнэгъэм ехыыллагъ», Федеральнэ законэу «Сэкъатныгъэ зилэхэр социальнэу Урысые Федерацием кызырэдэуахумэхэрэм ехыыллагъ» зыфилогъэрэр зэраукагъэр ыкли мысэхэм пшъэдэкълуыгъэ ягъэхыгъэн зэрэфаер итыгъэх.

Зыныбж имыкълухэм иклалэ ифитыныгъэхэр зыпкъ игъэуцожыгъэнхэмклэ лэпылэгъу кырытыным щыгугъэу гражданкэу Р-м Уполномоченнэм зыкыфигъэзагъ. Федеральнэ учреждениеу «Адыгэ Республикэмклэ медицинэ экспертизэхэр зышлэрэ Къэралыгъо бюром» икълуамэу N 5-м сэкъатныгъэ зэрилэр кълэуушхыгъэтыр тхылъ клэлэцлыкълу кырытыгъагъ. Ау зичэзыу медицинэ уплэкълуныр зызэхэхэхэм, ортопедиемклэ щыклагъэу ащ илэхэр кыдалытагъэхэпти, ыпклэ хэмылэу ортопедическэ лъэкълуыгъэхэр кыратыгъагъэхэп. Бзылфыгъэм юридическэ лэпылэгъу дэгъу рагъэгъотыгъ. Уполномоченнэм джащ фэдэу федеральнэ учреждениеу «Адыгэ Республикэмклэ медицинэ экспертизэхэр зышлэрэ Къэралыгъо бюром» ипашэ зыфигъэзагъ. Тхъаусыхэ тхылъыр зызэхэфа нэуж зыныбж имыкълухэм Р-м ипсауныгъэ зыпкъ игъэуцожыгъэным телытэгъэ программэ шхъаф кыхахыгъ, ортопедическэ лъэкълуыгъэ 4 ащ кыратын фаеу алытагъ.

Клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм 2012-рз илъэсым Иофэу ышлагъэм ехыылэгъэ докладыр

Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъэмклэ икъэралыгъо учреждениеу «Сабыл ибэхэмрэ ны-тыхэр зышхъарымытыжь клэлэцлыкхэмрэ атегъэпсыхъгъэ Адыгэ республикэ еджэплэ-интернатим» щалыгъхэм медикэ-санитар амалхэр зэрарагъэгъотырэм иуплэкълунклэ къаделэнхэм Адыгэ Республикэм хэгъэгъу клоцл офхэмклэ и Министерствэ зыщыклэлэ-лурэ тхылъыр клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм иаппарат кыылуклагъ. Уполномоченнэм зызэрафигъэзагъэм тетэу Роспотребнадзорым Адыгэ Республикэмклэ и Гъэлорышлэплэ илофышлэхэм зигугъу къэтшыгъэ учреждением санитариемклэ изытет зауплэкълум, санитар-эпидемиологие лъэныкъомклэ хэбзэгъэуцугъэр аукуагъэу кыхагъэщыгъ. Иэнатлэхэм алутхэу хэбзэукононыгъэхэр зышыгъэхэм административнэ пшъэдэклижь арагъэхъыгъ, ахэмклэ Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ макъэ рагъэлужыгъ.

Гражданкэу Ш-р зыныбжъ имыкыгъэ иклэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэр зэраукоорэмклэ Уполномоченнэм къетхъаусы-хыллагъ. Клэлэцлыкхэм ятэ сабыл плупклэр кызаримытырэр илъэси 8 зэрэхъугъэр, ащ зызэригъэбыллырэр ыкли сомэ мин 600-м ехъу ячлыфэу зэрэтелъыр кыфилотагъ. Мы Иофыгъомклэ гражданкэу Ш-м Ивановскэ хэкум ихыкум приставхэм пчъагъэрэ зафигъэзэгъагъэми, Иофэу зы зэхъоклыныгъэ фэхъуагъэп. Зыныбжъ имыкыгъэ клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ къэхъумэгъэнхэ зэрэфаем ехыылэгъэ тхыгъэр Уполномоченнэм Ивановскэ хэкум ипрокуратурэ лэклигъэхъагъ. Хъулыфгъэм сабыл плупклэр бэшагъэу зэраимытырэм фэш Урысые Федерацием и Уголовнэ кодекс ия 157-рз статья диштэу уголовнэ пшъэдэклижь рагъэхъын зэралэкыштыр гуагъэлугъ, цыфхэм Иофшлэлэхэр къафэзыгъотырэ гупчэм агъэклугъ. А мэфэ шыпкъэм тым чыфэу телыгъэм щыц зытыригъэкыжыгъ. Чыфэу ащ къытенагъэр зэрэбэр кыдилъыти, мы Иофым нэужклэ рыклорэм гъунэ лъафынэу Уполномоченнэм пшъэрлы афишлыгъ.

Джащ фэдэу гражданкэу И-м Уполномоченнэм зыкыфигъэзэгъагъ зыныбжъ имыкыгъэ ыпхъу ифедэхэр къэгъэгъунэгъэнхэм тегъэпсыхъагъэу. Тым илъэси 8 хъугъэу сабыл плупклэр ыпхъу кыритырэп, зегъэбыллы, члыфэу телыгъэр сомэ мин 300-м кхехъугъ. Ным пчъагъэрэ Краснодар краим и Северскэ район ихыкум приставхэм зафигъэзагъ, ау Иофэу зы чыплэ икошыкыгъэп. Зыныбжъ имыкыгъэм ифитыныгъэхэмрэ ифедэхэмрэ къэхъумэгъэнхэм пае Уполномоченнэм Краснодар краим ипрокуратурэ зыфигъэзагъ. Уплэкълунхэм нафэ къащыхъугъ хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу Краснодар краимклэ и Гъэлорышлэплэ и Северскэ къутамэ Иофшлэлэхэм хэбзэгъэуцугъэр зэраукуагъэр. Северскэ районим ипрокурор хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу Краснодар краимклэ и Гъэлорышлэплэ ипащэ тхыгъэу фигъэхъыгъэм хэукоорыгъэхэр дэгъэзыжыгъэнхэ, мысэхэм пшъэдэклижь ягъэхъыгъэн зэрэфаер итыгъ. Хыкум приставхэм апкъ кыкыклэ чыфэхэр зытелъ тым Иофшлэлэ къыфагъотыгъ, ащ лэжъапклэу кыхыпкъ сабыл плупклэр зэрэхаубытыкыжыштым фэгъэхъыгъэ унашъори Иофэу зышлэрэ чыплэм агъэхъыгъ. Тым чыфэу телыгъэм щыц зытыригъэкыжыгъ. Ау къытенагъэр джыри зэрэбэр кыдилъыти, Уполномоченнэм мы Иофым нэужклэ рыклотым гъунэ лъафынэу пшъэрлы афишлыгъ.

Зыныбжъ имыкыгъэ ыпхъу ифедэхэр кыгъэгъунэгъэ, гражданкэу Т-м Уполномоченнэм зыкыфигъэзэгъагъ. Ятэ

зэримылэжыым кыхэкълэу пшъэщэжыиым пенсие фагъэуцэу зэхъум Урысые Федерацием пенсиехэмклэ и Фонд Мыекьопэ районимклэ ичылплэ къутамэ хэукоорыгъэхэр ышлыгъэхэу, зыныбжъ имыкыгъэм ифитыныгъэхэр аукуагъэхэу ащ ылытэщтыгъ. Уполномоченнэр Урысые Федерацием пенсиехэмклэ и Фонд Адыгэ Республикэмклэ и Къутамэ ипащэ елъэлугъ зыныбжъ имыкыгъэм ифитыныгъэхэм якъэхъумэнклэ къаделэнэу. Пенсием кыпытэджэгъэ Иофыр зыхыфыз, Урысые Федерацием пенсиехэмклэ и Фонд Адыгэ Республикэмклэ и Къутамэ нафэ кыфэхъугъ документхэу арахылагъэхэм атетэу закыфэзыгъэзагъэм фитыныгъэ зэрилагъэр тым идунэу зэрихъожыгъэм кыхэкълэу 2001-рз илъэсым тыгъэгъазэм и 17-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 173-рз зытетэу «Иофшлэнымклэ пенсиехэр Урысые Федерацием къазэраштыратыхэрэм ехыылэгъ» зыфилорэм кышылдэлъытэгъэ пенсием е 2001-рз илъэсым тыгъэгъазэм и 15-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 166-рз зытетэу «Къэралыгъо пенсиехэр Урысые Федерацием къазэраштыратыхэрэм ехыылэгъ» зыфилорэм кышылдэлъытэгъэ социальнэ пенсием ахэдэнэу. Лъэпсэнчъэу хабзэр аукоорыгъэгъэти, клэлэцлыкхэм ифитыныгъэхэр зыпкъ рагъэуцожыгъэх. Урысые Федерацием пенсиехэмклэ и Фонд Мыекьопэ районимклэ ичылплэ къутамэ 2001-рз илъэсым тыгъэгъазэм и 17-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 173-рз зытетым ия 19-рз статья ия 4-рз пункт ия 3-рз подпункт диштэу тыр зышхъарымытыжыым кыратырэ пенсием фэдэ зыныбжъ имыкыгъэ Т-м фигъэуцугъ.

Джащ фэдэу гражданкэу Г-р Уполномоченнэм кыелъэлугъагъ зыныбжъ имыкыгъэ иклэлэ ятэ зэримылэжыымклэ пенсие фэгъэуцугъэным ехыылэгъэ Иофыгъом изышлохынклэ кыделэнэу. Гражданкэу Г-р ны шхъэзакъоу щытыгъ, унагъор чыплэ кын итыгъ. Уполномоченнэм юридическэ лэпылэгъу дэгъу аригъэгъоти, хыкумым зыфагъэзэнымклэ ищыклэгъэ документхэр зэкклэ зэхэгъэуцугъэх. Мыекьопэ район хыкумым зэрихъэгъэ юридическэ Иофхъабзэхэм амал къатыгъ ятэ зэримылэжыымклэ пенсие зыныбжъ имыкыгъэм фэгъэуцугъэнымклэ Урысые Федерацием пенсиехэмклэ и Фонд Мыекьопэ районимклэ ичылплэ къутамэ зыфагъэзэнэу.

Уполномоченнэм зыкыфэзыгъэзэгъэу гражданкэу Г-м къалэу Мыекьуапэ иклэлэцлыкхэм ыгыплэ исабыл аштэным фэгъэхъыгъэ лъэлум игъэцэкленклэ зыныбжъ имыкыгъэм ифитыныгъэ аукуагъэу ылытэщтыгъ. Ащ епхыгъэу Уполномоченнэм къалэу Мыекьуапэ ипрокуратурэ зыфигъэзагъ. Уплэкълунхэм нафэ къащыхъугъ чыплэхэр зэрэмаклэм кыхэкълэу илъэситлум кыкылоцл клэлэцлыкхэм ыгыплэм сабылхэр зэрамыштэхэрэр. Ащклэ Урысые Федерацием и Законэу «Гъэсэнэгъэм ехыылэгъ» зыфилорэр аукоо. Джащ фэдэу хабзэу щылэр ыкли клэлэцлыкхэм ыгыплэхэм сабылхэр зэраштэнхэ фэе шапхъэхэу муниципальнэ гъэлсыклэ зилэ «Къалэу Мыекьуапэ» гъэсэнэгъэмклэ и Комитет зухъэсыгъэхэр аукоохэзэ, фэгъэклотэныгъэ зымылэхэм чэзыур къанэмысыгъэу чыплэ зэраратырэр, информациянэ автоматизированнэ системэу «Клэлэцлыкхэм ыгыплэ: Комиссиер» зыфилорэр клэлэцлыкхэм ыгыплэхэм сабылхэр зэраштэхэрэм яхыылэгъэ къэбархэр зэкклэ алэклагъэхъанхэм джыри икыоу зэрэтемыгъэлсыхъагъэр агъэунафыгъ. Къалэу Мыекьуапэ ипрокуратурэ муниципальнэ гъэлсыклэ зилэ «Мыекьопэ районим» ипащэ фигъэхъыгъэ тхыгъэм итыгъ хэукоорыгъэхэр дэгъэзыжыгъэнхэ ыкли мысэхэм пшъэдэклижь ягъэхъыгъэн зэрэфаер.

Уполномоченнэм зыкыфэзыгъэзэгъэу гражданкэу Р-м клэлэеджаклом ифитыныгъэ Красногвардейскэ районим игурыт еджаплэ шаукуагъэу ылытэщтыгъ. Уполномоченнэмрэ Адыгэ Республикэм гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ и Министерствэ испециалистрэ зигугъу къашлыгъэ гурыт еджаплэм эклохэм, тхъаусыхэ тхылъым итыгъэ къэбархэр къэшхыпкъэжыгъэхэл. Нафэ кызырэхъугъэмклэ, зэгурымылоныгъэр зыпкъ кыкылыгъэр ны-тыхэмрэ гурыт еджаплэм ипащэрэ зэфыштыклэ дэйхэр азыфагу зэрилыгъэхэр ары. Ащ фэдэ зэгурымылоныгъэм клэлэеджаклор хэлпашъо хъуштэп. Зэгурымылоныгъэхэр зэшлохыгъэнхэм пае плуныгъэ Иофхъабзэхэр зэрахъэхэ зыхъуклэ Уполномоченнэм игоу афильэгъугъ Урысые Федерациемрэ Адыгэ Республикэмрэ гъэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрэклэ яминистерствэхэм яшэхъэ-правовой актхэм адэмыхынхэу. Джащ фэдэу клэлэеджаклорхэмрэ азыфагу зэфыштыклэ дэгъу илын зэрэфаери агурагъэлугъ. ООН-м и Конвенциеу клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэм яхылапгъэмрэ Урысые Федерацием унагъомклэ и Кодексерэ яположение шхъалэхэр джащ фэдэу ны-тыхэм къафэзэхъафыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Законэу 2011-рз илъэсым мэкъуогъум и 8-м аштагъэу N 3-р зытетэу «Клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм ехыылэгъ» зыфилорэм щыгъэнэфэгъэ компетенциехэм аблэмыклэу Уполномоченнэм 2012-рз илъэсым ипшъэрлыгъэр ыгъэцэклагъэх. Мы Законом ия 8-рз статья диштэу цыфхэм ятхъаусыхъэхэм зэрэхэплэхэрэ шыклэр къэзыгъэнэфэрэ шэхъэ-правовой документацием дэлэжыагъэх. Клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэр, яшхъафитыныгъэ, яфедэхэр къэхъумэгъэнхэм япхыгъэ тхъаусыхэ тхылъхэм ахэплэнхэмклэ, клэлэцлыкхэм ифитыныгъэхэр, ишхъафитыныгъэ, ифедэхэр къэхъумэгъэнхэм ялофыгъохэмклэ ыпклэ зыхъымылэ юридическэ лэпылэгъу клэлэцлыкхэм ыкли ялыкхэхэм ягъэгъотыгъэнымклэ, клэлэцлыкхэм ифитыныгъэхэмрэ ифедэхэмрэ зэраукуагъэхэм, клэлэцлыкхэм жьалымэу зэрадзеклуагъэхэм афэгъэхъыгъэ къэбархэмклэ Иофхъабзэхэр псынклэу зэрэхъагъэх. Цыфхэм ялофыгъохэмклэ Уполномоченнэм иаппарат Иофышлэ мафэ къэс, тхъамафэ къэс бэрэскэжыиым сыхъатыр 16.00-м кышцэгъэжыагъэу 18.00-м нэс Уполномоченнэм зафагъэзэнэу амал ялагъ.

Клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэр, яшхъафитыныгъэ, яфедэхэр Адыгэ Республикэм кызырэхъауэхъумэхэрэм ялофыгъохэм яхыылэгъэ къэбархэр угыоигъэнхэмклэ ыкли зэхъыгъэнхэмклэ клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Урысые Федерацием и Президент дэжъ щылэм къафитылыгъэ пшъэрлыгъэр Уполномоченнэм иаппарат ыгъэцэклагъэх. 2012-рз илъэсым Уполномоченнэм иаппарат унашъо 23-рз ыгъэцэклен фаеу кылэклэхъагъэ. Урысые Федерацием и Президент иунашъохэм ягъэцэкленклэ Адыгэ Республикэм игъэцэкленклэ хабзэ икыулыкхэм Иофэу ашлагъэр, гъэсэнэгъэм ылъэныкъоклэ клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэр къэхъумэгъэнхэм, Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэхъумэгъэнымклэ иклэлэцлыкхэм учреждениехэм, зыныбжъ имыкыгъэхэм психиатрическэ лэпылэгъу языгъэгъотырэ учреждениехэм щынэгъончъагъэ ялэным япхыгъэ Иофхъабзэхэр зэрэзэхъэхэрэр, сабыл ибэхэр ыкли ны-тыхэр зышхъарымытыжь клэлэцлыкхэр ащ фэдэ учреждениехэм зэрэчалыгъхэрэм, ны мылкъур зэрагъэфедэрэм, лэклиб къэралыгъохэм ащыпсэурэ унагъохэм аплунэу аштэрэ сабылхэм яфитыныгъэхэр кызырэдальтэхэрэм гъунэ

лыфыгъэным атегъэпсыхъгъэ Иофхъабзэхэр зэрагъэцэклэхэрэр, хэбзэхъумэкло кыулыкхэм зэдэлэжыныгъэу адырлэр, къэбархэмклэ зэрэзэхъожыхэрэр Уполномоченнэм кызырэхъыгъ. Аналитическэ материалхэм ащышхэр мы докладым кышылзфагъэфедагъэх.

Сабылхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Урысые Федерацием и Президент дэжъ щылэ П.А. Астаховым кызырэхъыгъэблэгъагъэм тетэу сабылхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Урысые Федерацием ишъолпырхэм ащылэхэм яшлэныгъэ хэгъэхъогъэным те-гъэлсыхъгъэ курсэу Урысые къэралыгъо гуманитар университетым щызэхъагъэм Уполномоченнэр щылагъ.

Клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Урысые Федерацием ишъолпырхэм ащылэхэм я Зэфэсхэу 2012-рз илъэсым мэлъыфэгъум Санкт-Петербург, 2012-рз илъэсым чъэпыогъум Казань ащыклуагъэхэм Уполномоченнэр ахэлэжыагъ. Джащ фэдэу клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Къыблэ федеральнэ шолпырым щылэхэм я Координационнэ Совет изэхъыгъохэу 2012-рз илъэсым мэлъыфэгъум Грознэм, 2012-рз илъэсым шэклогъум Краснодар ащылагъэхэм чанэу ахэлэжыагъ.

Уполномоченнэу я 4-рз Зэфэс ыштэгъэ унашъом тетэу клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмрэ яфедэхэмрэ якъэгъэгъунэнклэ хэбзэхъумэкло кыулыкхэм, общественнэ организациехэм зэзэгъыныгъэ адэшлыгъэным те-гъэлсыхъгъэ Иофшлэныр рагъэжыагъ. 2012-рз илъэсым Урысыем и Следственнэ комитет Адыгэ Республикэмклэ и Следственнэ гъэлорышлэплэ, хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикэмклэ и Гъэлорышлэплэ, Адыгэ Республикэм иочылхэм я Палатэ зэрэдэлэжыагъэхэм ехыылэгъэ зэзэгъыныгъэ адашлыгъ. Пшыныжхэр ягъэхъыгъэнымклэ Федеральнэ къулыкъум Адыгэ Республикэмклэ и Гъэлорышлэплэ, Урысыем и юристхэм я Ассоциация и Адыгэ регион къутамэ ащ фэдэ зэзэгъыныгъэхэу адашлыгъэхэм япроектхэр къагъэхъазырыгъэх.

Яматериалхэр къэбар жьугъэм иамалхэм ренэу кызырэхъауытырэм нэмыклэу Уполномоченнэр Урысыем и Следственнэ комитет Адыгэ Республикэмклэ и Следственнэ гъэлорышлэплэ и Обществоннэ совет, хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу Адыгэ Республикэмклэ и Гъэлорышлэплэ и Обществоннэ совет, Урысыем и юристхэм я Ассоциация и Адыгэ регион къутамэ ыпклэ зыхъымылэ юридическэ лэпылэгъу цыфхэм ягъэгъотыгъэным фэгъэхъыгъэ Иофхъабзэу зэхъиэрэм чанэу ахэлэжыагъ. Зыныбжъ имыкыгъэхэм яфедэхэр кызышхъауэхъумэщтыгъэ хыкум зэхъыгъохэм Уполномоченнэр ахэлэжыагъ. Зыныбжъ имыкыгъэхэм яфитыныгъэхэм якъэхъумэнклэ Адыгэ Республикэм иочылхэм я Палатэ ащ зэлхыныгъэ пытэ дырил.

Адыгэ Республикэм и Законэу «Клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм ехыылэгъ» зыфилорэм кызырэхъыгъэблэгъагъэмклэ, Уполномоченнэр хабзэм икыулыкхэм Иофшлэн занклэу хыхъэрэп, ау ащ игоу ылыгъэхэрэр ахэм агъэцэкленхэ фае.

Клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэм клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэр кыдэлъытэгъэнхэмклэ ыкли ахэр зыпкъ игъэуцожыгъэнхэмклэ лэпылэгъу кыфэхъугъэ пстэуми зэрэфэрэрэп арело.

Клэлэцлыкхэм яфитыныгъэхэмклэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щылэ А. Б. ИВАШИН

Псауныгъэр щагъэпытӕ

Сӕкъатныгъӕ зилӕхэм я Олимпиадӕ джӕгунхӕу Шъачӕ щыкӕлӕу спорт зӕн-кӕокъухӕр Адыгӕ Республикӕм щӕ-кӕлӕх. Зӕлукӕгъухӕм рекордхӕр ащамы-гъауцухӕрӕми, зы-кыуагъаштӕ.

ылӕ теуцон, урамым щызекӕн ылӕкӕлӕрӕп. Курӕжъыем исӕу зӕн-кӕокъум зӕрӕхӕлажӕрӕм егъа-гушхӕ.

— Сыгу згъӕкӕлӕдӕрӕп, — еӕ Татьяна Чернышевам. — Физ-культурӕм сызӕрӕфӕщагъӕм ишӕа-гъӕкӕлӕ сифӕлӕ-фашӕхӕр нахы-шӕу сӕгъӕцӕкӕлӕх.

Пчыжъыер дзыгъӕнымкӕлӕ, лӕ-гуаомкӕлӕ пкӕзжъыехӕр рауты-нхӕмкӕлӕ, курӕжъыехӕмкӕлӕ, шаш-кӕхӕмкӕлӕ, нӕмыкӕхӕмкӕлӕ тыгъуасӕ Мыекъуапӕ щызӕнӕкӕокъугъӕх. Апӕрӕ чыпӕлӕхӕр кыдзӕзыхыгъӕм ащыщых Евгений Чуриковыр, Ни-колай Соколовыр, Филипп Ши-линг, Алла Яценкӕр, Александр

Бычковыр, Татьяна Чернышевар. — Олимпиадӕ джӕгунхӕм ята-рихъ Ирина Манченкӕм гъӕшӕ-гъонӕу кытфилотагъ, зӕнӕкӕокъур дӕгъуу тфызӕхӕагъ, — къауатӕ Николай Соколовыр Евгений Чуриковыр.

АР-м икӕлӕцӕкӕлӕ-ныбжъыкӕлӕ спорт еджапӕу N 1-м иӕфышӕ-хӕм, директорыр Мӕхъош Ас-лъан, зӕхӕаӕлӕм ащыщӕу Ника Квасовам зӕрӕлӕтӕрӕмкӕлӕ, нӕ-рылӕгъуу лӕпылӕгъухӕу агъӕхӕ-зырыгъӕхӕм плуныгъӕмкӕлӕ шӕуагъӕ къаты, сӕкъатныгъӕ зилӕхӕр кӕ-упчӕлӕхӕзӕ яшӕныгъӕ хагъахъо.

Сурӕтхӕр зӕнӕкӕокъум кы-щытырахыгъӕх.

— Физкультурӕм пылӕхӕм япсауныгъӕ нахышӕу агъӕпытӕ, зӕнӕкӕокъум текӕныгъӕр кы-щыдахы, — къауатӕ Адыгӕ Рес-публикӕм физкультурӕмкӕлӕ ыкӕи спортымкӕлӕ и Комитет иотдел ипӕщӕу Ирина Манченкӕм. — Людмила Пойлова, Людмила Александрова, Пӕунӕжъ Кри-стин, Андрей Чечиныр, Виктор Завадиныр, Сергей Семеняко, нӕмыкӕхӕми зӕнӕкӕокъухӕр зӕ-

хӕхӕх, сӕкъатныгъӕ зилӕхӕм ялӕпӕлӕсӕныгъӕ къагъӕлӕгъӕномым фӕшӕ лӕпылӕгъу афӕхъух.

Сӕкъатныгъӕ зилӕхӕр физкуль-турӕм ыкӕи спортым пыцӕгъӕн-хӕм, япсауныгъӕ агъӕпытӕным пылӕ республикӕ Гупчӕм идирек-торӕу Татьяна Буграновам кы-зӕрӕтилӕуагъӕу, ныбжъым емылъы-тыгъӕу зӕнӕкӕокъухӕм ахӕлажӕ зышӕоигъомӕ япчӕагъӕ хӕпшыкӕлӕ зыкылӕтыгъ. Татьяна Чернышевар

КЫМЭФЭ ФУТБОЛЫР

«Урожай» апӕ ит

Мыекъуапӕ футболым-кӕ икӕымӕфӕ зӕлухы-гъӕ зӕнӕкӕокъу хӕлӕ-жъӕрӕ командӕхӕу апшӕрӕ купым хӕт-хӕм ятӕнӕрӕ ешӕгъу-хӕр ялагъӕх. Апӕрӕ зӕ-лукӕгъухӕм къащыуб-лагъӕу чемпион щыт-хъуцӕм фӕбанӕхӕрӕр къахӕщыгъӕх. Зӕкӕми ауж кыинӕштхӕр пӕ-шӕорыгъӕшӕу къӕшӕ-гъуае. Арышъ, зӕлукӕ-гъу пӕпчъ тшӕогъӕшӕ-гъонӕу теплӕы.

зӕрӕдамыдзагъӕр ежъхӕми агъӕ-шӕгъуагъ. Гъонӕжъыкӕ Азӕматрӕ Александр Нартиковырӕ зырызӕ «Щагъдым» икӕӕлапчӕу лӕгуаор дадзи, «Чыгушъхъ» 2:1-у те-кӕныгъӕр кыдихыгъ.

«Урожайм» очкоуи 6 ригъӕ-къугъ. МГТУ-р ащ ыуж ит, оч-коуи 4 илӕр.

Ятӕнӕрӕ купыр

«Квант» — «Инфора» — 3:3,
«Газпром» — «Делотехника»
— 3:1, АГУ — «Картонтара»
— 3:5, СОЦ — «Ошӕутен-2»
— 1:3, «Фышт» — «Джокер»
— 4:7, «Медик» — ОФО —
5:6, «Спортмастер-2» — «Гер-та» — 3:0, «Динамо» — «Звез-да» — 4:3, УВД — «Спорт-мастер» — 2:0.

«Спортмастерымрӕ» «Ошӕутен-2»-мрӕ очко пчӕагъӕу ялӕр зӕ-фӕдизы — 9. Очкоуи 6 зилӕхӕр: АГУ, «Картонтара», «Кавказ», УВД, СОЦ, «Джокер», «Динамо».

Зичӕзыу ешӕгъухӕр шӕмбӕ-тым ыкӕи тхъаумафӕм ялӕштых.

Тыгъэгъазэм и 8-м ешӕштхӕр

«Чыгушъхъ» — МГТУ

«Мыекъуапӕ» — «Урожай»

«Щагъдый» — «Ошӕутен»

СДЮСШОР — «Радуга».

Апӕрӕ ешӕгъур стадионӕу «Юностым» сыхъатыр 11-м ща-ублӕшт.

БАСКЕТБОЛ. АПШӔРӔ КУПӔУ «Б»-р

Капитаныр капитан шъыпкӕ

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапӕ — БК — 1716 Омскӕ хӕу — 64:60 (10:20, 19:18, 17:11, 18:11).
Тыгъэгъазэм и 6-м Мыекъуапӕ щызӕдешлагъӕх.
Зыщыагъӕхӕр: С. Чуб, А. Глазин — Краснодар, И. Кук-сов — Ростов-на-Дону.
«Динамо-МГТУ»-м щешлагъӕхӕр, очко пчӕагъӕу къахыгъӕр:
«Динамо-МГТУ» — 34, Хмара — 1, Болотских — 12, Милютин — 3, Дудко, Лундако — 2, Блӕгъожъ — 2, Воротников — 10.

Хъакӕлӕхӕм янасып кыхыщыт-гъӕми тшӕлӕрӕп, ау лӕгуаор хъагъӕм радзӕныр къахыщытӕкӕлӕу кыт-щыхъуштыгъ — хъурджанӕм блӕ-уштыгъӕхӕп. Очкоуиц дзыгъохӕри дӕгъуу агъӕцакӕшттыгъӕх. Пчӕагъӕр 48:49-рӕ зӕхъум ыуж Омскӕ ис-портсменхӕр икӕрыкӕлӕу бӕкӕлӕ бы-сымхӕм апӕ ишъыгъӕх. «Динамо-МГТУ»-м икапитанӕу Артем Гапо-шиным зӕкӕлӕкӕлӕу очкоуи 5 кытфехы. Сергей Болотских ухъумаӕлӕм ябӕнызӕ тӕогъогогъо

хъагъӕм лӕгуаор хъурджанӕм ре-дзӕ, ау хъакӕлӕхӕм гугъӕр чӕнӕрӕп. А. Дячковыр, И. Ермаковыр нахъ къахӕщых. Зӕлукӕгъур зыщау-хыштым С. Воротниковым хъа-гъӕм лӕгуаор редзӕ, А. Гапоши-ным тазыр дзынкӕлӕ пчӕагъӕм хе-гъахъо. Омскӕ икомандӕ ешӕгъур ыхыын ылӕкӕлӕштӕу гугъӕшты-гъӕми, тикапитан фӕдӕ ешӕкӕло хъакӕлӕм къахӕкыгъӕп.

Командӕхӕр тыгъуасӕ ятӕнӕ-рӕу Мыекъуапӕ щызӕдешлагъӕх.

Зӕхъыщагъӕр
ыкӕи
кыдзӕзыгъӕкӕлӕрӕр:
Адыгӕ
Республикӕм лӕпкӕ
Юфхӕмкӕлӕ, лӕкӕыб
кӕӕралхӕм
ащыпсӕурӕ
тилӕпкӕгъухӕм
адырӕлӕ
зӕпхыныгъӕхӕмкӕлӕ
ыкӕи кӕзбар
жъугъӕм
иамалхӕмкӕлӕ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскӕр, 236

Редакциер
зӕдӕшылӕр:
385000,
кӕ. Мыекъуапӕ,
ур. Первомайскӕр,
197.
Телефонхӕр:
приемнӕр:
52-16-79,
редактор шъхъаӕм
иапӕрӕ
гуадзӕр:
52-49-44,
редактор гуадзӕр-
пшӕдӕкӕлӕжъ зы-
хырӕ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъӕр:
Урысӕе Федерацием
хъутын Юфхӕмкӕлӕ,
телерадиокъӕтын-
хӕмкӕлӕ ыкӕи зӕлбы-
лӕсыкӕлӕ амалхӕмкӕлӕ
и Министерствӕ
и Темыр-Кавказ
чыпӕлӕ гъӕлоры-
шӕлӕл, зӕраушыхъа-
тыгъӕ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырӕр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кӕ. Мыекъуапӕ,
ур. Пионерскӕр,
268

Пчӕагъӕр
4000
Индексхӕр
52161
52162
Зак. 3961

Хъутыным
узщыкӕлӕтхӕнӕу щыт
уахътӕр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыкӕлӕтхӕгъӕх
уахътӕр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шъхъаӕлӕр
Дӕрбӕ Тимур

Редактор
шъхъаӕлӕм
иапӕрӕ гуадзӕр
Мӕшлӕкӕо
Сайд

Пшӕдӕкӕлӕжъ
зыхырӕ
секретарыр

Нӕпшӕкӕу
Заур